

ŽIVA ZAJEDNICA

Studeni/November 1980.

Broj 11

»LEBENDIGE GEMEINDE«

MITTEILUNGSBLATT DER

KROATISCHEN KATHOLISCHEN MISSIONEN

ERSCHEINUNGORT FRANKFURT AM MAIN

CIJENA/PREIS 1,-DM

LIST HRVATSKIH KATOLIČKIH MISIJA

„Neka se osuši desnica moja... (Ps. 137,5)

„Möge meine Rechte austrocknen, Gott, sollte ich die heilige Kirche, meine Familie und mein kroatisches Volk vergessen!“ (Johannes Paul II. in Mainz an die Kroaten)

U prohladnim i kišovitim danima mjeseca studenoga ove godine posjetio je rimski biskup u osobi Ivana Pavla II Njemačku. Kroz pet dana obilazio je on njemačke gradove, slavio euharistiju, molio, susretao najrazličitije predstavnike ovoga društva i ovdašnjih vjerskih zajednica, držao govore. Govorio je kao onaj koji ima vlast. Utvrđivao je braću svoju u vjeri, hrabrio je malaksale, neustrašivo i dosljedno nudio staro vino istine iz novih mješina, osvojao i osvojio srca nebrojenih neposrednih slušatelja i mnogomilijunskog televizijskog gledateljstva. U liku

Karola Vojtile bio je prepoznatljiv Petar – glava Crkve i Pavao – apostol naroda. U zemlji Luterovoj pokrenuo je on duhovsko gibanje o čijim će posljedicama pripovijedati generacije koje dolaze.

Na kölnskom uzletištu, odmah po dolasku, rekao je papa: „Ovim posjetom želim počastiti cijeli njemački narod“. Zaželio je da se udvostruče nastojanja oko sjedinjenja svih kršćana.

Za vrijeme sv. Mise u Kölnu kojoj je prisustvovalo oko 380.000 vjernika, iako je vrijeme bilo jako loše, govorio je

Ivan Pavao o nerazrješivosti braka, o značenju obitelji i o odgovornom roditeljstvu. Doslovce je kazao: „Ne može se živjeti na pokus. Ne može se umirati na pokus. Ne može se na pokus i za neko vrijeme prihvaćati čovjeka. U svojoj savjesti, pred Božjim licem, morate donositi odluku o broju djece“. Političari su govorili o nepovredivosti ljudskog nerođenog života. Znanstvenicima i studentima je rekao da ne može biti sukoba između razuma koji se oslanja na istinu i vjere. U Minoritenkirche, tu ga je pratio naš misionar fra Božo A., ustvrdio je papa: „Svaki kršćanin, ako kršćanski živi, mijenja svijet“.

U Osnabrücku je Sv. Otac slavio euharistiju pred 140.000 vjernika koje je pozvao da traže i produbljuju kontakt s evangeličkim kršćanima. Preko sv. Mise poklonio mu je jedan hrvatski brodogradilišni radnik iz Kiela kormilo s busolom. U katedrali je, toga dana, molio Gospino pozdravljenje s duševno i tjelesno zaostalima.

(nastavak str. 2-3)

S hrvatskim predstavnicima zadržao se papa duže nego je to protokol predviđao

- „Neka se osuši desnica moja“ str. 1 – 3
- Došašće u uvjetima raseljenosti str. 4
- Hrvatski božićni običaji str. 5 – 6
- Iz hrvatske kulturne baštine str. 7
- Iz naših misija str. 8
- Da ne zaboravite str. 13
- Obro Suljo bostan str. 14
- Die Botschaft des Papstes an die Kroaten str. / Seite 16

„Neka se osuši desnica moja...”

Svetoj Misi u Mainz-Finthen u prisustvovalo je oko 350.000 vjernika. Papa je govorio o radničkom svijetu i pozvao crkvena radnička udruženja da pojačaju dušobrižništvo među radnicima.

U ponedjeljak 17.11.1980.g. papa je najprije razgovarao s predstavnicima Evanđeličke crkve i Židovskog središnjeg vijeća, onda je oko 10.30 sati došao k inozemnim radnicima koji su ga strpljivo čekali pred katedralom u Mainzu. U mnoštvu od preko 20.000 ljudi koji su došli vidjeti i čuti Sv. Oca bilo je desetak tisuća raspjevanih i razdraganih Hrvata. Ivana Pavla II su najprije, u ime svih inozemaca, pozdravili don Clara, talijanski nadušobrižnik i Gracijela Stuhle, Hrvatica iz Mainza, ovim riječima:

Heiliger Vater!

Ich habe die große Freude und Ehre, Ihnen den herzlichsten Gruß von uns Katholiken anderer Muttersprache in diesem Land vorzutragen, und zwar nicht nur derjenigen, die hier versammelt sind, sondern auch der vielen, die wegen ihrer Arbeit heute nicht bei uns sein können.

Wir möchten Ihnen in Kürze unsere wichtigsten Anliegen sagen:

Wir Christen anderer Muttersprache haben zum Ziel, lebendiger und aktiver Teil der Ortskirche zu sein. Auf diesem Wege begleiten uns jedoch auch große Sorgen und Schwierigkeiten. Die Sprachbarriere und die verschiedenen Kulturen erschweren uns eine schnelle und umfassende Integration, die wir als Gemeinschaft, Communio mit den Ortsgemeinden verstehen, wo alle ihre Religiosität in den eigenen kulturellen Formen zum Ausdruck bringen können. Die Einheit in der Vielfalt ist das christliche Ideal, damit alle, Einheimische und Christen anderer Muttersprache, ihren Glauben vertiefen, verlebendigen und bezeugen können. Der Glaube der künftigen Generationen an Christus und die Kirche hängt wesentlich vom Gelingen dieser christlich verstandenen Integration ab.

Bei diesen Bestrebungen kommt den christlich inspirierten Vereinen eine große Bedeutung zu. Deshalb verdienen sie eine besondere Unterstützung seitens der Ortskirche.

Um den Glauben in unserer Mitte zu bestärken, erwarten und erbitten wir von unseren Heimatkirchen mehr Priester und Ordensleute.

Auch wir Kinder und Jugendlichen möchten nicht in einem Getto leben. Aber wir möchten auch nicht unsere Muttersprache, unsere Kultur und unsere schönen heimatlichen Bräuche verlieren. Wir möchten mit den Deutschen zusammenleben, und unsere Eltern sollten in der Öffentlichkeit mehr mitwirken dürfen.

Gracijela Stuhle iznosi papi probleme mladih stranaca

Unsere Eltern haben in Deutschland große Sorgen, besonders wegen unserer Schulausbildung, weil mehr als die Hälfte von uns den Hauptschulabschluß nicht erreichen und deswegen nie eine gute Arbeit finden können. Deshalb müssen die Schulen auch unserer Situation angepaßt werden, damit auch wir im Leben vorankommen und unsere Fähigkeiten entfalten können.

Viele Familien leiden auch sehr darunter, daß sie immer noch getrennt leben müssen, weil es so schwer ist, eine geeignete Wohnung zu finden. Viele leben auch in großer Unsicherheit, da sie nicht wissen, ob sie hierbleiben können, oder ob sie in die Heimat zurückkehren müssen und ob alle arbeiten dürfen.

Neben den Ausländern, die aus persönlicher Entscheidung, wenn auch von der Not gedrängt, nach Deutschland gekommen sind, um Arbeit zu suchen, gibt es

hierviele andere, die von der Heimat vertrieben wurden, oder die aus politischen oder religiösen Gründen hier Asyl suchen oder schon gefunden haben und nicht mehr nach Hause zurückkehren können: sie erhoffen und erbeten für ihre ferne Heimat eine bessere Zukunft in Freiheit und Frieden.

Heiliger Vater, diese unsere Anliegen empfehlen wir Ihrem Gebet und Ihrer Fürsprache bei unserem Herrn Jesus Christus und vertrauen auf Ihre Solidarität mit uns.

Poslije ovoga pozdrava papi su bile predstavljene različiti narodnosti abecedom. Tri kršna radnika, s bijelim albanskim kapicama, zastupala su albanske katolike. Skupina od pet momaka i djevojaka u narodnim nošnjama, na čelu s frankfurtskim misionarom fra Lukom Livajom, zastupala je Hrvate. Papa se dosta dugo zadržao u razgovoru s našim predstavnicima. Iza predstavljanja inozemaca uslijedio je poduži papin govor u kojem je on vrlo informirano i sugestivno govorio o problemima stranaca u Njemačkoj i tražio od velikog dijela domaćeg življa da promijeni svoj stav prema inozemcima. Kada je završio govor, onda se papa obratio Talijanima, Španjolcima, Hrvatima i Slovincima na njihovim jezicima. Riječi upućene Hrvatima ostat će nezaboravne. Čuli smo u njima jeku naše teške povijesti ali i priznanje našoj katoličkoj i hrvatskoj vjernosti:

Dragi moji Hrvati!

Rado pozdravljam i vas, koji u tako velikom broju živite i radite ovdje u Njemačkoj. I dok ovdje radite, neka vaše misli budu uz vaše roditelje, uz vaše obitelji, uz vašu djecu, koji su ostali u Hrvatskoj i koji toliko misle na vas i mole za vas. Ostanite im uvijek vjerni! Nastavite i dalje svojim pohađanjem crkve i vršenjem nedjeljnih dužnosti biti primjer ostalim katolicima u ovoj zemlji. Ponašajući se psalmistom koji je molio: „Neka se osuši desnica moja, Jeruzaleme, ako tebe zaboravim” (ps. 137,5), i vi kažite: „Neka se osuši desnica moja, Bože, ako zaboravim svoju svetu Crkvu, svoju obitelj i svoj hrvatski narod!”

Moj blagoslov neka prati svakog od vas i sve vaše obitelji.

U molitvi vjernika molio je albanski predstavnik P. Mjeda za slobodu vjere u Albaniji:

Da Bog daruje Crkvi mir i jedinstvo i da je sačuva gdje god ima vjernika, na sve četiri strane svijeta, pogotovo da nama Albancima daruje vjersku slobodu u Albaniji, molimo Te,

a mlada Hrvatica Anđa Jurčević iz Frankfurta za pravilno shvaćenu integraciju:

Gospodine, pomози da nas Hrvate ovaj gostoljubivi njemački narod ne pokuša asimilirati, nego pravedno integrirati u svoje društvo, da podržava očuvanje našeg identiteta i doprinese uspostavljanju partnerstva sa svim „gastarbajterima“ kako to u svojoj enciklici „Redemptor hominis“ naučava Sveti Otac Ivan Pavao II.

Čim je Sv. Otac, zajedno s kardinalima, podijelio blagoslov, zaigrala je, „Croatia-ensemble“ svoje četvrto kolo. Kad je ono završilo, zaorila je iz tisuća grla naša draga pjesma „Marjane, Marjane“. Sve je sličilo na jedan viličansteni blagdan inozemaca komu su Hrvati, i pjesmom i transparentima i zastavama, davali svoje obilježje.

U Fuldi je papa govorio o aktualnim problemima crkvenog života, a u Altdödingu o redovništvu. Redovnicima je kazao: „Vi ljubite više, a ne manje. Sve-mogući je učinio velike stvari svakome od vas“. Na Theresienwiese u Münchenu, pred pola milijuna nazočnih vjernika, papa je zamolio mlade da se ne daju zavaravati, zavoditi i da ne upadaju u rezignaciju.

Sve u svemu, ovaj papin petodnevni pastoralni put bio je, u stvari, milosni prolazak Duha Božjega po Njemačkoj. Iv.

Ravno do pape!

Više smo doživjeli nego što smo se nadali. Znali smo da ćemo se susresti s našim Ocem, ali nitko nije mogao predvidjeti tolika ugodna iznenađenja. Hrvatska misija iz LU/Rh je krenula već u ranu zoru na put u Mainz da bi bila među prvima i tako „izabrala“ malo bolje mjesto, mjesto odakle će se bolje vidjeti Svetoga Oca. Dan je bio oblačan, svjež, ali bez kiše, pa je i dugo iščekivanje pape bilo „ugodno“. Vrijeme čekanja od dva i pol sata je bilo nagrađeno viješću koja se proširila kao vjetar: dolazi papa. I zaista, iza pročelja stolne crkve pojavio se bijeli auto i u njemu Bijeli čovjek. Uzljuljala se masa ljudi i svi su pogledi bili uprti prema automobilu, koji je polagano vozio kroz špalir vjernika.

I dok smo bili u iščekivanju pape, pogurao sam se – bez valjane ulazne karte – u predio određen za papu, kardinale, biskupe i „bolje“ uzvanike. Ne samo ja... Jedan od organizatora, njemački svećenik, dođe k meni i kaže mi da u redu stolica koje su određene za najuglednije goste, sjedi neka stara žena koju on ne razumije, a koja bi se morala ustati sa stolice. Došao sam do nje i bez oklijevanja načevo hrvatskim ono što joj je trebao reći njem. svećenik. „Sinko, ja sam stara žena, pusti me da se malo odmorim“, reče ona. To je umirilo Nijemca koji se složio s mojim prijedlogom, da pronađemo kakvu stolicu i da se ta starija sjedne po strani. U lijevom uglu „rezervata“ se dijelila kava, svirala je glazba i nekim čudom stoji prazna i sama jedna najobičnija stolica koja će ovoj našoj majci omogućiti neočekivani doživljaj za nju, a i za nas koji smo bili najbliži.

„Hvala ti, sinko, i neka ti Bog plati“, reče mi ona kada sam joj donio stolicu. Sjela je, nastavila „prebirati“ krunicu, a u drugoj ruci drži Papinu bijelo-žutu zastavu. Na glavi joj rubac, svezan pod bradom, na visokom čelu se nazire neki omot glave, crveno platno.

„Ja sam iz Livna“, odgovori mi, a da me jedva pogledala, kao da je mojim pitanjem smetam i u njezinoj molitvi i u njenim planovima.

Povukao sam se „iz prve linije“ u ugao do glazbenika da ne upadnem u oči redarima koji su stalno tražili ulazne karte, a ja je nisam imao. Pogledavao sam na našu zemljakinju; redari je svako toliko nešto pitaju, ona šuti, moli i ne mari... Neobavljena posla svatko je pusti na miru.

Iva Miloloža je uspjela razgovarati sa Sv. Ocem

Papa u svojoj veličanstvenosti i pun ljudske topline, sa smiješkom na usnama, prima predstavnike različitih naroda, rukuje se s njima, izmijeni par riječi. U toj ceremoniji koja je bila pripremljena do u tančine dogodi se nešto, za mnoge nezapažljivo (jer su mislili da to tako mora biti!), a za nas – p. Dukića, fra Stipu iz Mainza, fra Čiru i mene – „grom iz vedra neba“. Ova naša dobra majka ustaje sa svoje stolice, sigurnim korakom kreće u ravnoj liniji preko svih stepenica i dolazi s lijeve strane grupe s kojom je papa upravo govorio ravno do pape, dade mu ruku koju je on dugo u svojim rukama držao i s njom izmjenjuje par riječi... Da li je Sv. Otac opazio, da se ova žena, kao ona u Evanđelju, prokrala do Isusa da ga se samo dotakne. Ili je i on mislio da je ova žena došla k njemu po već, kroz svakodnevnica zasjedanja organizatora, utvrđenom protokolu? Jedna od rijetkih je toga dana razgovarala s papom. Taj će događaj ona nositi u svom srcu cijeli svoj život...

Ante Kosina, misionar

Qi Zoti t'i falë kishës pagë e bashkim e qi
t'a ruejë kudo ajo ka besimtarët e vet më

katër anët e botës, sidomos t'i falë liri
fes në Shqipni, të lutemi: (alb. zaziv)

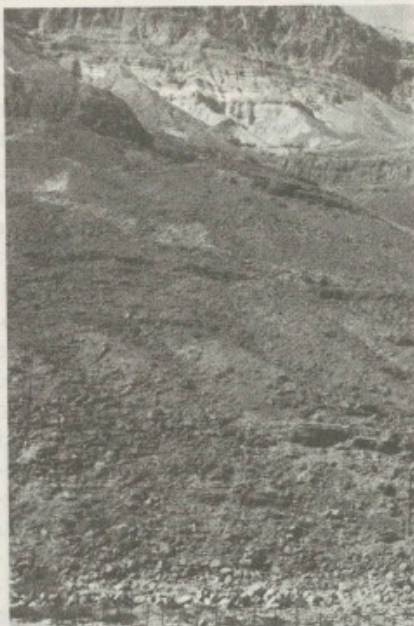
Došašće u uvjetima raseljenosti

U rodnim svojim župama i crkvama u Domovini, po mjestima gdje smo živjeli i gdje smo udovoljavali svojim vjerničkim potrebama, točno smo mogli pratiti ritam odvijanja crkvene godine. I sredina nas je silom naravi gurala da uhodano slijedimo tokove crkvenoga i vjerničkog života. Spontanošću životne uhodanosti znali smo da se kad mine ljeto i kad sva priroda ogoli kao operušana kasnim jesenskim mrazovima, a uz more i primorje učestalim burama, da se i ciklus vjerničkih događanja ima okrenuti na svoju početničku ili prvotnu točku. Prošle su žetvene i zahvalne svečanosti u bujanju folkloru po nizinama Slavonije i Podravine i u župskim zajednicama i po narodnim veseljima na razini pojedinih mjesta koja imaju divno oblikovane tradicije. Berbe voća i grožđa po dalmatiskim i hercegovačkim kamenjarima, ali i plantažnim voćnjacima, kao što su „Borinci” i pitoma područja Neretljanske doline i našega najvećeg poluotoka Istre, iza nas su ...

U Hrvatskom Zagorju, Slavonskoj Bosni, Gorskom kotaru, Lici ... narod prionuo svinjokoljama do razmjera obiteljskih svečanosti. Drugdje opet završilo komušanje onih prekrasnih klipova kukuruza, ako tu funkciju nije preuzela tehnika. I prišlo se, kako negdje kažu, „čehanju” perja, tj. žene do kasno u noć, sabrane u susjedstvima, uređuju perje što ga sabraše preko ljeta i jeseni za nadobudne mladence. Jer prije Došašća, sad već radije oko Božića i Nove godine, mladi se žene i priženjuju. Djevojke užurbano spremaju najljepše svadbene haljine. Danas ih možda donose gotove iz Trsta ili inače iz stranog svijeta. U ovčarskim krajevima sprema se vuna, vrte se vretena, štekću tkalački stanovi ... Određa, svuda je živo, sve je u pokretu. Ako na svivid priroda zamire, budi se čovjek pun života, organizira i uljepšava svoje sutra, daje oduška svojim emocijama, obiteljskoj i dobrosusjedskoj atmosferi i, da budemo iskreni, svojoj intimi.

U našoj suživljenosti s Crkvom, bili doma ili vani, Došašće je po starom pravilu vrijeme pojačane, intenzivne priprave i u vjerskim obredima i kroz sakramente kao i kroz našu osobnu načitanost za Božić što dolazi. Došašće je prethodno uranjanje u središnje otajstvo

vo naše kršćanske vjere, otajstvo utjelovljenja i rođenja Sina Božjega. Kroz ove dane, unutar četiri nedjelje prije Božića, uzimamo Evanđelje djetinstva Isusova, a posebice se zaustavljamo na liku presvete Djevice Marije. Tu nam je vjerska poslastica i senzacionalno otkriće događaja Naviještenja.

Kao što pustinja čezne za vodom, tako i srce ljudsko čezne za smislom života, za Bogom

Iz nedjelje u nedjelju na našim bogoslužnim okupljanjima i povezivanjima ovdje u stranom svijetu sa svojim svećenicima, u većim ili manjim skupinama, pokušavamo zaći u dubinu tajne Naviještenja. I s posebnim ushitom tih dana molimo skupa s našim Svetim Ocem: „Anđeo Gospodnji navijestio Mariji – i ona je začela po Duhu Svetom!” Tu misao pojačavaju nam i sve adventske pjesme koje odišu žarkim iščekivanjem, nadom i bivaju inspiracija za našu sivu svakidašnjicu. Bog Otkupitelj starozavjetnih pravednika treba biti i naš Otkupitelj! Uviđamo iz dana u dan kako pored onog izvedenog otkupljenja u božićnoj noći svakom od nas treba osobno, daljnje otkupljenje. Iznovično, buduće – svoje i naše otkupljenje. Uviđamo kako povijest spasenja nije završena, kako se u klupku razmrsava za sva pokoljenja, za sve naraštaje.

Aktualizacija Došašća jest, grubo rečeno, naša stvarnost. Lik starozavjetnog pravednika, daleko izvan Domovine,

raseljena, često odnarođivana, komu trne zubi od kiselog grožđa, veoma se dobro uklapa u naša adventska razmišljanja. Sili nas da sebe nalazimo u žarištu, nevjernicima nepoznatih adventskih stremljenja. Kad smo bili maleni pa smo zarana ujutro, još po mraku, išli na ZORNICE, mislili smo da sve svršava u obredima u toj ranoj jutarnjoj Misi, u ljubičastom misnom ruhu. Kad nam je služio „lampaš” ili svijeća, probijajući se do crkava i crkvića po seoskim putevima i puteljima, bez prevoznih sredstava, mislili smo da se u tom iscrpljuje Došašće. Nismo odgonetavali simboliku i svu znakovitost što se krila i što se krije u ispravnom slavljenju adventskog otajstva. Pa kad smo bili drijemežni ili pospani, onda su nas razbuđivali gromki glasovi predmolitelja ili predpjevača. Očito, da je vrijedna uloga onih koji vode i oblikuju, makar i tako, svete čine kao što je adventska liturgija. Ovdje u tuđini možemo o tom ugođaju Došašća sanjati i čeznuti za njegovim provođenjem. Ali i osjetiti se njim zahvaćeni. U svim sredinama, u svim našim zajednicama i u svakom pojedinom misijskom središtu okupljanja! Počev od djece koja na vjeronauku razrađuju ove teme. Možda negdje spremaju recitale i priredbe za sv. Nikolu, za Bezgrešnu, a naročito za Ponoćnicu. Sadržaji neka budu iz naše domaće povijesne baštine, ali neka otkrivaju naše šanse i našu budućnost – bolje perspektive. Da svi zajedno shvatimo, da kao što je nekoć Bog bio s nama, da tako ostaje i da će uvijek biti. I tu je onda naš izlaz. I nastavak u hodu 13-stoljetnog kršćanstva! Prema kretnici koja je božićno obilježena, gdje se ispunjamo Bogom, njegovim rođenjem i uraštanjem u nas, kao što nam sv. pričest to zorno dokazuje, ako se njom znamo koristiti. Zato nema pravog Došašća bez temeljitog sakramenta pomirenja – ispovijedi. Možda manje kampanjski kako to u Domovini znamo činiti! Više osobno i doživljajno, preko Gozbe Gospodnje što nam je namiče sv. Misa. Hoće li nas ovdje u krilu široke Evrope samo ukusno spremjeni darovi za djecu podsjećati da se primiće Božić? Možda znamo da je Došašće samo po tome što se užurbano spremamo otići k svojim, „jer ćemo dolje to bolje doživjeti”. Kako god bilo, nastojmo se vjernički uživjeti u Došašće da s Božjom pomoću okusimo i plovce Kristova dolaska među ljude.

Marijan Kovač

O hrvatskim božićnim običajima

Blagdan Isusova rođenja slavi se u svim hrvatskim krajevima veoma svečano u crkvama, u kapelama i u obiteljima. Blagdan radosti proslavljaju svi naši ljudi u znaku mira i zajedništva među svim ljudima. To potvrđuju običaji kojih se naš puk još uvijek drži i vjerno ih čuva. Međutim, treba razlikovati **pravu** za Božić koja traje od prve zornice (rane jutarnje Mise, koju u nekim dijelovima Domovine zovu **rorate**-prema prvoj riječi negdašnjeg zaziva u Misi) do Badnjega dana; zatim, **proslavu** Božića koja traje najčešće od Badnjaka do **Mladoga lita** (Nove godine, Novoga ljeta), a također i do Bogojavljenja (Sveta tri Kralja).

Sa slalom i badnjacima ulazi radost i božićno raspoloženje u srca mladih i starih

1. Priprava je razdoblje koje upućuje na duhovnu obnovu za Božić i nizom običaja potiče na što toplije, neposrednije očekivanje Božjega rođenja. Nepuni mjesec dana-u kojemu su četiri nedjel-

je-trajna je prigoda za ispovijed u crkvama. Ponegdje su određeni dani kada se cijela župa pripravlja za božićne blagdane. To vremensko razdoblje kratko je također običajima kojima hrvatski puk priprema svoje domove i obitelji za Božić. Obično se u vrijeme Došašća postilo, ne kao u korizmenim danima, ali se uzimalo oskudnije obroke tijekom tjedna.

Zanimljivo je pripomenuti, da je tijekom prosinca u svim krajevima bilo dana kada se darivalo djecu i ukućane. U nekim krajevima bilo je to o danu sv. Barbare (Pečuh, Legradaska Gora, Donja Dubrava, Mlinarci, u nekim dijelovima Baranje), u nekim pak o danu sv. Nikole (Nikolinje; Slavonija, uža Hrvatska, Bačka i drugdje), a o sv. Luciji u dalmatinskoj Hrvatskoj (Dalmatinska Zagora, Hrvatsko Primorje, uz našu obalu i drugdje). U te dane darivalo se djeci prikladne darove neposredno ili su pak jutrom (rjeđe večerom) nalazili darove na prozorima (u očišćenoj obući) ili drugdje u kući. Također se o danu sv. Lucije u svim našim krajevima sijele pšenice.

U mnogim krajevima slavi se treće nedjelje Došašća dan majki -**Materice** (Imotska i Sinjska krajina, kod bačkih Bunjevaca). Uz čestitke majkama dječica dobivaju darove (orahe, bademe, smokve i sl.), kod bačkih Bunjevaca toga dana punica je darivala novoga zeta košuljom. Četvrte nedjelje Došašća (biva također ponekad Badnji dan) slavi se dan otaca - **Očiči, Oci**.

Drevni je običaj u dalmatinskim, slavonskim, bačkim, bosanskim i drugim naseljima našim da se već o danu sv. Tome (prema starijem crkvenom kalendaru 21. prosinca) počinju neposredne pripreme za Božić: tuku se prasci, prave se kobasice (**divenice; diverice**) i obavljaju se drugi poslovi oko svečanog slavlja Božića u domovima, priprema se sve što je potrebno za blagdano „iće i piće“.

Badnjak ili **badnjaci** sijeku se obično prije Badnjega dana, ali također i na sam dan ujutro. Sijeku se uvijek od „rastova“ („dubova“) drveta, ali također i od maslinova ili pak od bajamova (bademova). Badnjak ili badnjake uvijek treba „čovik da ga siče“. Obično se želi odsjeći deblji i duži badnjak. U Imotskoj krajini ima tri badnjaka: **veliki, sridnji i mali**. Kad badnjake donesu kući, naslone ih na kućni zid s desne stra-

ne vrata (ima i drukčiji običaj: s lijeve strane). Pripomenuti treba da se dio jela (pečenica i sl.) pripremi prije Badnjaka, jer se dan uoči Božića strogo posti: ne jede se do večere ništa („suši se“) ili pak samo kruha i vina.

2. Badnjak je prvi dan božićne proslave. Prije podne domačice (reduše) peku božićne kolače koje različito nazivaju u našim krajevima: kolač (Vrlička i Sinjska krajina, Posavina i dr.), božićnjak (bački Bunjevci), kruv u prško (primorsko - lički kraj) i sl. Muška čeljad priprema hranu za stoku, za blago koja će biti dostatna za sva tri dana. U sumračje nekoć je domaćin kuburom naviještao da u njegovoj kući počinje blagdano slavlje. Drugdje pak čobani dogone kući blago, a glavar kuće izlazi pred njih s upaljenom svijećom u desnoj i bukarom vina u lijevoj ruci, pa kad blago prođe, naliže prvo čašu čobanima za zdravlje i „napridak“, otpije malo i daje čobanu. Zatim čoban „napije volu najboljemu ili onome ko je zadnji uša' od marve“.

Prije badnje večere unosi se slama u mnogim hrvatskim krajevima u sobu (po malo i u druge prostorije), unosi je najprije domaćin (Slavonija, Bačka, Dalmacija, dio Bosne i dr.) i nakon što se prekriži prostire je po kući uz molitvu, a za njim unose i drugi ukućani. Na prostrti stol stavlja se božićni kolač (božićnjak), mlado žito (posijano o danu sv. Lucije), svijeća. Slama ostaje obično do dana sv. Ivana ili do Mladenaca, božićni kolač do Mladoga lita, Nove godine. - Badnjak se unosi uz pozdrav: „Faljen Isus, čestita vam Badnja večer i Isusovo Porođenje“, a odzdravlja se: „Živ i zdrav bio. I svima nama“.

Božićna svijeća pali se na ognjištu neposredno ili pak na badnjaku koji je upaljen na ognjištu. Kod bačkih Bunjevaca ispod prostrta stola stavlja se košarica sa pšenicom, konjska oprema... Sve se to priredi i spremi prije početka badnje večere.

Badnja večera je posna (bez mesa), ali obilata i od više jela. U nekim krajevima nakon zajedničke molitve uzima se češnjak (bijeli luk) s medom (u dijelu Bosne, Slavoniji, Bačkoj i Lici) a zatim drugo jelo. Vrste jela su različite. U dalmatinskoj Hrvatskoj obvezatan je bakalar („varen“ i sa „suvicama“), manistra, kupus ili grah, fritule (uštipci), orasi, smokve, grožđe, a pije se vino. U drugim krajevima: riba, grah, rezanci s

makom ili sirom, a pije se također vino. Kod bačkih Bunjevaca običaj je da se prije početka večere nazdravi „zamedljanom” rakijom; obično iz iste boce piju svi ukućani. Nakon večere u mnogim našim krajevima manja svijeća koja je gorjela za večere gasi se kapljicama vina koje kaplju iz namočena kolača. Poslije večere svi ukućani kleknu na slamu i pomole se Bogu pa ostali dio večeri provedu pjevajući božićne pjesme sve do polaska na polnoćku (ponoćnica), dok se djeca igraju na slami. Spavanje na slami nakon badnje večere običaj je u Dalmaciji, Hercegovini, Bos. Krajini, Bačkoj, Slavoniji i Srijemu.

Na polnoćku odlaze svi ukućani koji to mogu, a ostane po jedno čeljade koje čuva ognjište, upaljenu božićnu svijeću (koja ostaje gorjeti cijelu noć). Zanimljiv je običaj u nekim krajevima, da između večere i polaska na ponoćnicu idu mlađi muškarci od kuće do kuće u manjim skupinama, „betlemari”, koji nose „Betlehem” (štalicu sa Sv. Obitelji, figurama pastira i ovaca) i čestitaju Badnju večer i blagdane. Oko pola noći daje se hrana (sijeno i sl.) blagu, zob konjima i prospe se zrnje pred perad, jer u toj „svetoj noći ne smi niko biti gladan”.

Nakon povratka s polnoćke čestita se Božić i Isusovo Porođenje. Običaj da se ljudi **mirbožaju** ili **božićuju** sačuvan je u hrvatskim krajevima: Hrv. zagorje, Imotska krajina, Cetinska krajina i dr. U Lici, oko Senja, u Bačkoj, ponegdje u Bosni običaj je da se nakon povratka s polnoćke jedu mrsna jela (hladetina i sl.).

Na Božić svi ukućani obavljaju kršćansku dužnost i pribivaju službi Božjoj (pastirska, pučka ili velika Misa), a o podnevu skupljaju se na zajednički objed. Nisu naime svi mogli biti na „ručku” (zajutak, jutarnji obrok) budući da su reduše i druga ženska čeljad odlazili naizmjenice u crkvu. Za objedom (užnom) pali se svijeća, a nakon zajedničke molitve iznose se jela: juha, kuhano meso s prilogom, konačno slatkiši. Unoseći pojedinu vrstu jela osoba koja to čini čestita Božić, dok u nekim krajevima (u dijelu Slavonije i Bačkoj) domaćin prihvaća čestitku i blagoslivlje pšenicom (Lika, Bačka).

Veoma lijep običaj u Dalmaciji, u dijelu Like, Bosne i u bačkih Bunjevaca jest da u kući bude za Božić „položajnik” (položnik), odnosno da netko dođe na

„položaj” za božićne blagdane. Uvijek sjedi na počasnom mjestu za stolom. Pripomenuti treba, da se svijeća gasi ili nakon juhe ili pak nakon svršenog objeda (u većini krajeva: Dalmacija, Lika, Hercegovina, Bosna).

Nije običaj odlaziti prvoga dana Božića u posjet, ali najbliži iz rodbine ili pozvani prijatelji odlazili su kao „bukaraši” – „nosili su bukaricu” (Imotska krajina, Hrv. Primorje, Lika, Bačka).

Na blagdan sv. Stipana (sv. Stjepan) i sv. Ivana za objedom se pali svijeća (ili svičica) u mnogim krajevima, ali na Mladince već se ne pali niti ima posebnih običaja, osim što u Imotskoj krajini, Bosni, Hercegovini, Slavoniji i u bačkih Bunjevaca šibaju djecu (kao spomen na pogubljenje Nevine djece).

Na Svrгодиšte (Silvestrovo, Svrгодina) ide se poslije podne u crkvu na „zahvalnost”. Obično su tada uz prigodnu propovijed (pridiku) priopćeni brojdbeni podaci o župi (broj vjenčanih, umrlih, krštenih i sl.). Nakon povratka slijedi večera i obiteljski razgovor, pjesma sve do ponoći. Ipak, nije bio običaj izlaziti na „doček N. godine”, pa niti u gradovima sve do kraja II. svjetske vojne nisu takvi dočeci bili prebučni.

Na Mlado lito (negdje: Mali Božić; Nova godina) na početku objeda lomi se božićni kolač ili božićnjak! Najprije se rasiječe nožem, zatim se stavi na položajnikovu glavu prekrivenu ubrusom na četiri dijela. Od toga koloča uzimaju svi: ukućani i gosti koji dođu. Objed je svečan i obilat kao i na Božić.

Uoči Bogojavljenja blagoslivlje se voda (Vodokršće). Tko je nosio vodu na blagoslov škropi na povratku sve odaje u kući, sve zgrade oko kuće.

Radost božićnih blagdana i ljubav prema Novorođenom izražena i potvrđena u običajima i pjesmama djedovska je baština koju postojani i vjerni Hrvat brižno čuva.

August Šenoa – Pisac naše prošlosti i vjere u budućnost

Rijetko plodni pisac koji je do danas sačuvao zahvalno čitateljstvo, August Šenoa je rodom Zagrepčanin, srcem i perom Hrvat, životom i svjedočenjem poklonik i sljedbenik Dobrote.

Šenoa je pripadnik hrvatskog naraštaja koji je djetinjstvo proveo za hrvatskog narodnog preporoda, razvijao se i odgajao u doba Bachova apsolutizma, a u svojoj zreloj dobi poveo boj za očuvanje hrvatskoga narodnog prava. Taj naraštaj nastavio je rad prethodnih, ali s puno ozbiljnosti, srčanosti i upornosti. Iz toga naraštaja izrasli su osim Šenoe još V. Jagić, M. Dežman, F. Marković i dr.

1) August Šenoa rođen je 14. studenog 1838. u Zagrebu, gdje je stekao pučkoškolsku i veći dio gimnazijske izobrazbe. Studirao je najprije na zagrebačkoj Pravoslavnoj akademiji, a zatim u Pragu. Rano se počeo baviti žurnalistikom, pisao je u listovima: Pozor, Slavische Blätter i dr. Ne završivši potpuno studij, postao je gradski bilježnik u Zagrebu, pa senator. Oženio se Slavicom Ištvanicevom 20. lipnja 1868. Zaljubljenik u povijest svoga grada, iscrpljen naporim radom obolio je od srčane bolesti i 13. studenog 1881. g. umro oko osam i pol sati ujutro. Sahranjen je nakon dva dana na zagrebačkom Mirogoju.

2) Šenoa se počeo baviti književnošću šezdesetih godina dopisima listovima, novinskim člancima, kazališnom kritikom i pjesmama.

Puno priznanje doživio je nakon deset godina rada kada je 1871. objelodanio „Zlatarovo zlato”. Slijedila su djela: **Prijan Lovro, Mladi gospodin, Čuvaj se senjske ruke, Ilijina oporuka, Kako došlo-tako prošlo** i brojne povjestice. God. 1877. objelodanjen je roman **Seljačka buna**, a slijedile su pripovijesti **Turci idu, Karanfil s pjesnikova groba**, pa djelo **Diogenes**. Dvije godine prije smrti objelodanjena su djela **Vladimir, Prosjak Luka**, nakon godine dana **Kanarinčeva ljubovca, Zvonar topdžija**, i počeo je izlaziti roman **Kletva**. U godini Šenoina smrti tiskano je djelo **Branka**, a **Kletva** nije svršena nego je djelo naknadno dopisao Josip Eugen Tomić. Šenoa je ostavio zbirku feljtona **Zagrebulje**, zatim brojne pjesme, prosudbe, polemike i sl. U relativno kratkom životu ostvario je više nego ijedan hrvatski pisac.

Nadvije li se čovjek nad širinom i dubinom Šenoina stvaralaštva prožme ga osjećaj da iz djela zrači duboka vjera u pobjedu dobra nad zlim, u nadmoć duha, u dobrotu ljudi, u pobjedu pravde nad nepravdom, plemenitosti nad pokvarenošću. Ta vjera je neprocjenjivo blago i poticaj u suvremenim zbivanjima.

3) Šenoa je od prvog nastupa u književnosti pa do svoje smrti svake godine objavljivao brojne pjesme u tadašnjim časopisima. Međutim, po vrijednosti nije se Šenoa udaljio od ostalih naših stihotvoraca. Poznati su mu ciklusi pjesama **Hrvatulje, Brojanice, Slavici** i dr. No treba imati na umu da je u svojim pjesmama izražavao misli čitavog naraštaja, a zalaganje za velike ideale pretočeno u vješte stihove služilo je kao poklič i poticaj da se ustraje u dobru:

Oj, budi svoj! Ta stvoren jesi čitav
U grudi nosiš, brate, srce cijelo,
Ne kloni dušom, i da nijesi mlitav,
Put vedra neba diži svoje čelo!
Pa došli danci nevolje i muke,
Pa teko s čela tebi krvav znoj,
Ti skupi pamet, upri zdrave ruke,
I budi svoj!

Među pjesničkim radovima Šenoinim posebnu skupinu čine povjestice (**Smrt Petra Svačića, Propast Venecije, Fratarska oporuka, Kugina kuća, Kameni svatovi, Postolar i vrag** i dr.). Sadržajno je u tim pjesmotvorima mnogo historizma, ali u doba kad se nije moglo niti smjelo jasno govoriti, naši su se ljudi vraćali uspomena na Petra Svačića, veličali su Krstu Frankopana i Petra Zrinjskog i sjećali se drugih naših junaka i bojovnika pa je Šenoa u svojim povjesticama, uz epske sastavnice, uspio izraziti ljestvicu raspoloženja i čuvstva, razmišljanja i uvjerenja.

4) U četvrtom desetljeću svoga života Šenoa postaje pripovjedač koji crpi građu iz zbiljnosti života, koristi riznicu naših narodnih tipova, naših ljudi. Njegove pripovijesti i romani ostavljaju dojam da je Šenoa jednostavno iznio svoje životne bilješke, susrete i probleme. U njegovim pripovijetkama grad još nije otrovao hrvatskog sela; građanstvo je trovalo i gutalo samo sebe, opijeno težnjom za bogatstvom i novcem. Šenoin svijet su mali građani, trgovčiči, odvjetnici, pisari, svećenici-svijet koji se susreće svakog dana.

Šenoin svijet nije tuđinski, nego naš- u doba ukidanja obiteljskih zadruga i

propadanja hrvatskog plemstva. Sve te naše ljude Šenoa slika s puno dobrotom, namjernosti, humora i sućuti.

Posebno se ističu povijesni romani A. Šenoe u kojima je koristio arhivsku građu. U **Zlatarovom zlatu** prikazan je sukob između Zagreba i Stjepka Gregorijanca. Ni jedno ime značajno za radnju romana nije izmišljeno, niti zlatar Krupić. Ali izmišljena je fabula i nekoliko sporednih likova (Magda papičarka, Jerko).

August Šenoa, najplodniji hrvatski pisac

Seljačka buna je prikaz Tahova okrutnog postupka prema kmetovima, tlačenja i mučenja svakoga koji je pokazivao poštovanje prema Uršuli Heningovici, staroj gospodarici Susjedgrada i Stubice. Uz župnika Babića veoma su zorno prikazani Matija Gubec, seljački vođa u buni, Stipo Gregorić, Djuro Mogaić, Šime Drmačić i Marko Nožina. Središnji lik seljačke bune Matija Gubec prikazan je kao simpatičan i legendaran lik. Šenoa je u ovom romanu mučan problem naše prošlosti obradio i jamačno htio istaći kako je u doba zapal-

jenih strasti, potrebna vjera u Dobrotu i budućnost.

U djelu **Čuvaj se senjske ruke** ispričao je Šenoa kako su Mlečani uspjeli uvjeriti zapadni svijet o uskočkim zlodjelima i kako ih treba uništiti. Predvoditelj takve zamisli bio je Antun de Dominis. Rabata, general i zapovjednik također radi protiv Senjana, na prijevaru je uхватио Posedarića i Margetića, a Juriši Orloviću uspjelo je umaći. Napori kapetana Darka i dominikanca Ciprija da se uvjeri Ferdinanda o izdajničkom radu Rabate nisu bili uspješni. Konačno, Senjani provala u tamnicu, oslobode uznike, ubiju Rabatu i zabrane povratok Dominisu u Senj.

U prosudbi Šenoinih povijesnih romana lako je utvrditi da se pisac uvijek isticao temeljnom mišlju: treba vjerovati u vlastite snage, biti na okupu, oslanjati se na žive slojeve naroda bez obzira na stalež, odupirati se Beču i Pešti. Šenoa je veličao sve naše ljude koji su svojim umom i sposobnostima mirno i postojano radili za dobro naroda.

Osim povijesnih romana kritičari i povjesničari književnosti ističu **Prosjaka Luku** kao djelo sa socijalnom tematikom i **Branku**, pripovijest o jednostavnoj djevojci, skromnoj seoskoj učiteljici koja svojom dobrotom i zalaganjem pobjeđuje teškoće i zapreke.

5) Šenoa je bio svestrani pisac pa je pisao i kazališne prikaze i zalagao se za izvedbe domaćih djela, ali je shvaćao teškoće i probleme kazališta koje se u njegovu doba oblikovalo u hrvatsku umjetničku kuću. Pisao je i književne kritike ističući zahtjev da književno djelo mora biti najprije istinsko umjetničko ostvarenje. S dubokom vjerom u Boga, u stalna načela ljudskog ponašanja, promicao je vjeru u pobjedu pravde i dobra, vjeru u čovjeka, u budućnost Hrvata. Lijepim jezikom i skladno oblikovanim rečenicama osvajao je čitatelja i bio jedan od velikana naše književnosti.

Profesorica izgubila moralno-političku podobnost zbog jednog odlaska u crkvu

Zagreb, studenoga (AKSA) – "Večernje novosti", beogradski dnevnik od 4. i 5. studenoga, prikazale su slučaj Lujze Viole, profesorice mađarskog i srpskohrvatskog jezika i književnosti na Zajedničkoj srednjoj školi u Kuli (Vojvodina).

Lujza Viola, 25-godišnja djevojka, ne može više računati na posao u prosvjeti niti na režiji u lokalnom amaterskom kazalištu jer je "oglašena moralno-politički nepodobnom samo zbog jednog odlaska u crkvu". "Bilo je to krajem prošle godine.

Pozvali su je njeni učenici da u Rimokatoličkoj crkvi u Kuli skupa pogledaju Pastirske igre. One igre o kojima im je pričala obrađujući dramu na redovnoj nastavi svog predmeta. "Kaznu joj je izrekla disciplinska komisija s obrazloženjem da je "odlaskom u crkvu povredila odredbe Pravilnika o radnim obavezama i radnoj disciplini... Ovu 25-godišnju djevojku možete ovih dana naći – na poljima. Nadnički berući papriku... Sve dok u dokumentima bude pisalo "nepodobnost" ona neće moći da računa na dnevnik i katedru" stoji, između ostalog, u izvještaju o Lujzi Violi kojeg su autori novinari A. Slijepčević i M. Miljković.

Proslava obljetnice kanonizacije sv. Nikole u Jeruzalemu

Povodom 10. obljetnice kanonizacije sv. Nikole Tavelića organizirano je od 8. do 15. studenoga 1980. g. hodočašće u Svetu zemlju koje je bilo zamišljeno kao hrvatsko nacionalno hodočašće. Međutim, što zbog prilika, a što zbog neprilika, u Jeruzalemu se našla samo grupa od 35 hrvatskih vjernika iz Njemačke kojima se pridružilo 7 hodočasnika iz Rima i 1 iz Novog Zelanda. Sve u svemu, dakle, 43 osobe. Premalo, a da bi se to moglo zvati narodno hodočašće, a ipak dosta da se kako je mons. K. Zorić rekao, „spasi i osvijetla naš hrvatski obraz“.

Naša grupa iz Njemačke, pod vodstvom p. Ignacija V., poletjela je iz Frankfurtu velikim zrakoplovom zvanim Jumbo-jet. Kroz prozore gigantske mašine u kojoj je bilo oko 500 putnika mogli smo vidjeti krajolike Lijepe naše domovine. Nadletjeli smo Solun s kojim je najuže povezana preuranjena Pavlova poruka eshatona, grad s čijim pismom počinje Novi zavjet. Ispod nas su, dolje, plovili brojni, goli, pusti, žuti, zaprepašćujući otoci Egejskog mora. Oni su, tako mi se bar činilo, pjevali tu-robnе Requieme kulturi koja je na njima umrla i civilizaciji koja je u svom cvatu i u vrhuncu svoje poruke prelazila na novo područje, novi svijet, tražeći počovječenje Boga i navješćujući potrebu dolaska Nazarećanina. Uz gromoglasno ponavljanje „Šalom, aleluja“ prizemljili smo, nakon višesatnog letenja, u Lod, glavno uzletište izraelske države. Tu nas je dočekalo toplo i lijepo vrijeme koje nas kroz 8 dana neće napustiti. Tu nas je spopao i osjećaj sličan osjećaju čovjeka koji sam pred lurdskom spiljom moli, osjećaj Danteove Hrvata pred Veroničinim rupcem, osjećaj i svijest: ovdje je Bog postao čovjekom. Divno! Jedan od putnika mi reče: „Kako je to krasno kad s punim pravom možeš kazati: već stoje noge moje na vratima tvojim, Jeruzaleme!“ Nakon jednosatne vožnje autobusom našli smo se u jeruzalemskom hotelu „Victoria“ koji nas je neugodno iznenadio, ali koji nas nije mogao odveć smutiti ili izbaciti iz takta svojom neurednošću i konobarskim varanjem. Sutradan smo obišli, pješke, potok Cedron, Crkvu Marijina groba, Getsemanski vrt, crkvu agonije i Očenaša. Na vrhu gore kočoperi se polumjesec iznad mjesta Kristova uzašaš-

ća i njegova posljednjeg „Zbogom“ prijateljima. Euharistiju smo slavili ispred crkve „Gospodinova plača“. Propovjednik je naglasio da je Kristov plač nad gradom, nad čovjekom, uvijek bremenit strašnim posljedicama i pozvao sve prisutne da „upoznaju dan pohođenja“. Obišli smo i tvrđavu Antoniju, crkvu sv. Groba, crkvu Marijina preminuća na Sionu, Cenakul, crkvu Petrove zataje, crkvu Marijina rođenja, ovčiji ribnjak i sva ona mjesta koja u Jeruzalemu treba vidjeti. Vjerni Božji narod je s velikim zanimanjem razgledao kame-ne kosture naše kršćanske povijesti i molio... i molio plačući. Jer, zbilja, nigdje se na svijetu ne može vjera tako napajati sokom milosti kao na ovim biblijskim izvorima.

Papin delegat u Svetoj zemlji pozdravlja mons. Zorića, hrv. svećenike i vjernike okupljene oko oltara sv. Nikole u Jeruzalemu

U Betlehemu smo također bili, u Jeronimovoj spilji slavili smo euharistiju i molili Boga da nam oprost, jer smo grešnici. Hebron s grobovima patrijarha ostavio je na sve dubok dojam. Jerihon, Jordan, Tiberija, Kafarnaum, Brdo blaženstva, crkva Petrova primata, Magdala, Kana, Nazaret (sv. Misu smo imali u Crkvi naviještenja!), sve te naše hodočasničke postaje pomagale su da bolje, osobnije upoznamo blagoslovljenog Sina Marijina. Bili smo na Masadi za koju današnji Izraelci tvrde da više neće pasti, kupali se u Mrtvom moru, u Tiberijadi. Hodali, razgledali, učili, molili...

Većinu svih naših dragih svetišta čuvaju sirotani Franje Asiškoga: čisto, uredno, nenametljivo, uslužno. Šteta da tamo nema nijednoga hrvatskog franjeva. I ako je P. Grgec prije rata napisao: „Da Hrvatskoj u povijesti nije bilo fran-

jevaca, danas bismo je čitavu mogli s la-koćom vidjeti sa zvonika zagrebačke katedrale“, onda se s više prava smije ustvrditi: da u povijesti nije u Sv. zemlji bilo franjevaca, danas ne bismo uopće znali za sv. mjesta našega otkupljenja. Na blagdan sv. Nikole našli smo se u kapelici papinske delegature. Na Svečevu oltaru koji je blagoslovio pok. nadbiskup Stepinac slavili smo, pod vodstvom mons. Zorića, nekrvnu žrtvu za hrvatski narod i za cijeli svijet. Monsinjur je ispriopovijedio život sv. Nikole i pozvao sve nazočne da nasljeđuju njegove kreposti, posebno hrabrost u ispovijedanju Isusove vjere. Ta kapelica u kojoj se nalazi oltar sv. Nikole, njegov kip, ručni radovi f. Ivana Modrića, prozori sa starom zagrebačkom i šibenskom katedra-

lom, ponukala je papinskog delegata da nam reče: „Hrvati, pa ovo je vaša kuća!“ Delegat nas je jako lijepo primio i dao znati da hodočašća iz Evrope podržavaju i jačaju vjeru katolika koji žive u tom muslimanskom i židovskom svijetu.

Poslije podne smo s teškim križem – simbolom naših osobnih, obiteljskih, narodnih i crkvenih križeva – na leđima prošli križnim putem od Antonije do Kalvarije pjevajući i moleći za sve svoje potrebe i potrebe cijeloga svijeta. Na petnaestoj postaji molili smo za vjeru u uskrsnuće i podno Kalvarijskog brijega prosili živoga Boga da nam dada snage za život.

Istom glomaznom letjelicom vratili smo se, na nakon osmodnevnog hodočašća, u Frankfurt da u svojim obiteljima i na radnim mjestima svjedočimo: postoji Bog – mi smo ga susreli u zemlji Isusovoj.

Iv.

Proslava desete obljetnice Hrvatske katoličke misije u Düsseldorfu

Sudjelovao sam prošlih godina u domovinskim proslavama, piše jedan student svome prijatelju, u Solinu, Biskupiji i Ninu. Tu sam se osjetio bliže Bogu i ljudima. Doživljavao sam tada svu ljepotu i vrijednost vjere i Crkve u Hrvata, koja nas kao majka sve prima u svoj zagrljaj i vodi k najvećem prijatelju ljudi Isusu Kristu. Tako sam nešto slično doživljavao i ove godine na blagdan Svih Svetih u Düsseldorfu prigodom proslave desete obljetnice naše Hrvatske katoličke misije. Događalo se to na obali rijeke Rajne, u srcu jednog od najljepših gradova Savezne Republike, u Düsseldorfu. Promatrao sam tog lijepog popodneva s radošću u srcu i

naš narod, kako u domovini tako i u inozemstvu, svojim vjernicima donosi vedrinu, radost i život. Ona je, i u našim danima, vjesnik nade i proljeća u kojem želi okupiti svoju kršćansku djecu raspršenu po svim kontinentima svijeta.

To je znak da ona još uvijek posjeduje Istinu za kojom toliko traga ljudski um i Ljubav za kojom toliko čezne ljudsko srce. Crkva ne prestaje osvajati ljudske duše i uznemirivati savjesti. Da se ona na pozornici našeg vremena pojavljuje kao neka stara i dotrajala haljina, tko bi o njoj vodio računa i čije bi srce mogla ogrijeti.

Gradonačelnik J. Kürten, pom. biskup K. Dick i drugi njemački gosti za vrijeme priredbe

ponosom u duši kako se naši ljudi, a posebno krizmanici sa svojim roditeljima i kumovima, s nekim posebnim raspoloženjem približavaju koncertnoj dvorani Robert Schumann na Ehrenhofu, gdje se imao održati duhovni i zabavni program za Hrvate, njihove prijatelje i goste.

Ono, što nitko ne može ujediniti u isto vrijeme to ujedinjuje Crkva: mladost i starost. Oko tisuću i pet stotina vjernika Hrvatske katoličke zajednice ispunilo je prigodom desete obljetnice koncertnu dvoranu koja se pretvorila u pravi duhovni i domovinski kutak.

I ovdje se vidjelo, u malom dakako, da Crkva nije imala riječi života samo u dalekoj prošlosti nego da ona i danas za

Postoji među nama, u naše vrijeme, jedno snažno svjedočanstvo neustrašivosti koje izvodi svoju snagu i svoj glas iz prvih Duhova i koje tvrdi: Krist je ovdje, On živi i živjet će u svojoj Crkvi. Mnogo je razloga, tako je započeo svoj pozdravni govor p. Josip Lucić, voditelj misije, poštovana braćo i sestre, cijenjeni prijatelji i gosti, koji opravdavaju ovu našu svečanost i zajedničku radost prigodom desete obljetnice Hrvatske katoličke misije u Düsseldorfu. Čini mi se kao da se ovdje zajedno s nama sabire sva naša povijest, a posebno oni veliki događaji iz života našega kršćanstva. Ovdje je s nama danas prisutna naša domovina i naš narod, naše nade i očekivanja koja želimo povjeriti dobrome Bogu i Majci svih ljudi – Gospi.

Svečanu službu Božju predvodili su dr. Mihovil Škvorc, zagrebački pomoćni biskup i dr. Klaus Dick, pomoćni kölnski biskup u koncelebraciji sa svećenicima.

Propovijed je održao kölnski pomoćni biskup o ulozi Duha Svetoga u Crkvi. Tom prigodom primilo je sakramenat sv. potvrde 102 dječaka i djevojčica.

Sa svojim pjevanjem gospodin A. Kukuljević i gospođa V. Cernić, pod ravnanjem našeg glazbenika gospodina Mate Leščana, izveli su nekoliko lijepih glazbenih točaka.

Sveta Misa je završila pjevanjem Lijepa naše, a onda je započeo zabavni program koji su otvorili naši mališani s recitalom za ovu prigodu, pod vodstvom p. M. Šimundića.

„Croatia“ sa svojim kolima i narodnim nošnjama zadivila je sve, a posebno naše goste i prijatelje Nijemce. VIS „Zagreb“, sa svojim pjesmama iz svih predjela naše domovine, digao je na noge naše ljude koji već godinama borave u tuđini. Gospodin gradonačelnik Josip Kürten rekao je okupljenim vjernicima: „Dragi Hrvati i sugrađani ovoga grada! Imam posebnu čast da mogu biti s vama danas kad slavite desetu obljetnicu svoje prisutnosti među nama ovdje u Düsseldorfu. Raduje me sve ono što sam doživio s vama i među vama prigodom ove proslave. Divim se vašoj vjeri i slozi. Neka vas i dalje među nama! Živite, radite i osjećajte se pravim sugrađanima ovoga grada i ovoga naroda!“ Nezaboravnu uspomenu među vjernicima ostavio je naš biskup dr. Mihovil Škvorc koji je svojom spontanosti i blizinom, svojom osobnošću i dirljivim riječima kroz nekoliko dana zračio i privlačio. Neka mu dobri Bog naplati i neka se k nama opet navrati.

J. Lucić

Vatikan. Prema nedavno objavljenom Statističkom godišnjaku Katoličke Crkve u opadanju je broj svećenika koji bez papinskog dopuštenja napuštaju svoju službu. Godine 1973. napustilo je službu 3.690 svećenika, a 1978. „samo“ 2.037. U istom vremenskom razdoblju porastao je broj duhovnih zvanja za 4,2%. Godine 1975. bilo je u katoličkim obrazovnim ustanovama 60.142 svećeničkih kandidata, a godine 1978. broj kandidata se popeo na 63.670. Najveći porast bio je u Africi i iznosio je 28,2%, u Aziji 9,9%, u Americi 8,8%. U Evropi je zabilježeno opadanje za 5,3%, a u Oceaniji za 23,1%. U cijelom svijetu bilo je 1978. godine 750 milijuna katolika.

Hrvatski kulturni tjedan u Bochumu – manifestacija kulture

Prvi pokušaj ove vrste uopće u Njemačkoj

Bochum, do nedavna rudarski grad, smješten u srcu Rurske oblasti, a danas moderni i odnedavna veliki sveučilišni centar, bio je u mjesecu listopada gradom domaćinom jedne nesvakidašnje kulturne manifestacije. Upravo činjenici da je Bochumski univerzitet već od svojih početaka bio utočistem hrvatskim studentima i da i dan-danas na njemu studira njih ne mali broj, treba zahvaliti da je do ovakove kulturne manifestacije uopće i došlo.

K tome su već dvije-tri godine otkako „bochumski intelektualci“ redovito svaka tri mjeseca održavaju Hrvatske književne večeri. Upravo kod ovakovih sastanaka rodila se i rasla zamisao: upriličiti jednu kulturnu manifestaciju kojoj bi cilj bio njemačkoj publici, gradu Bochumu i još dalje – Rurskoj oblasti pružiti priliku da upozna specifično hrvatski elemenat.

Hrvatski kulturni tjedan započeo je svečanim otvaranjem u nedjelju 19. listopada i to u prostorijama tek nedavno otvorene gradske vijećnice, a završio je nastupom dječjeg zbora iz Frankfurta pod ravnanjem prof. Mate Leščana samo tjedan dana kasnije, 26. listopada 1980. godine.

Tog nedjeljnog, već spomenutog jutra, 19. listopada u 11 sati, otpočeo je tjedan zvucima glasovira za kojim sjedi Željko Sojčić, praćen sopranisticom gospođom Verom Cernić. Tim je već bilo stvoreno raspoloženje ne malog broja publike za predavanje prof. dr. G. Stadtmüllera – svijetu već dobro poznatog znanstvenika i stručnjaka za istočnu i južno-istočnu europsku povijest – i to na temu: **Hrvati u europskoj povijesti**. Svoje nešto opširnije predavanje započeo je izlaganjem o kristijanizaciji hrvatskog naroda, zatim dotakao pojedine etape prijednog puta hrvatske povijesti, da bi se na kraju nešto iscrpnije zadržao na sadašnjici hrvatskog pitanja, ističući pri tom jasnu misao, da je povijest ovog „malog ali hrabrog naroda u cijelosti bila teška i često vrlo tragična“.

Iz predavaonice publika je potom preselila u foaje iste zgrade, gdje je s oduševljenjem pratila dječju folklornu grupu iz Wuppertala, koja je svojom živopisnošću i spretnom izvedbom nekoli-

ko hrvatskih narodnih plesova izmami- la spontan i dugotrajan pljesak svih nazočnih. Poslije toga su gosti imali priliku – uz dobru kapljicu – prisustvovati otvaranju triju izložbi: umjetnina, ručnih radova i knjiga koje su, svakako, bile posebnost Hrvatskog kulturnog tjedna.

Izložba umjetnina pod naslovom „Čovjek, zemlja, domovina“ brojila je ukupno 140 eksponata, i to petero hrvatskih umjetnika: Kate Arbaš-Obert, Ante Milasa, Ivana Petaka, Dragutina Trumbetaša i Bože Vidakovića. Posebno su slike dvoje „naivaca“, Kate Arbaš-Obert iz Frankfurta i Bože Vidakovića iz Kassela bile atrakcija za njemačku publiku. Njihove su slike sve sama sjećanja na napuštenu domovinu, na drago njihovo selo u kojem provedoše svoje djetinjstvo. Jasnim i svijetlim bojama i s puno ljubavi utkanim detaljiziranjem slikaju oni svoj svijet, svijet idile, viđen okom „djeteta“ kod Kate, i ne baš bez kritičke note na današnje društvo kod Bože, koji se, ukorijenjen u krajolik domovine, inspirira na izvorima njezine ljepote.

B. Vidaković, *Osamljenost*

Jedan drugi, stvarniji svijet predstavljaju slike-grafike Dragutina Trumbetaša. Njegov je svijet svijet jednog „gastarbeiters“, istinita priča, koja bez imalo uljepšavanja izaziva pred našim očima nelagodnost, bol.

Slike Ante Milasa govore jednim proćućenim jezikom koji je nastao u sukobu s vlastitom okolinom, koji je zapravo vlastita refleksija na nju samu. To se posebno odražava u osjećajnom i, mogao bih reći, lijepom nijansiranju boje, pri čemu je njezina skladnost protuteža negovom, reklo bi se, racionalnom i strogo vođenju linija. U ovom smislu

bismo mogli govoriti i o slikarstvu Ivana Petaka, ali je on mnogo širi, sveobuhvatniji. Njegovi unutrašnji konflikti nisu ograničeni na njega samoga, nego su tu jasno vidljive i druge teme: tema čovjeka i vremena te materije i pokreta u tom vremenu. U dijalektici ovih elemenata dana je Ivanu i mogućnost razvijanja ne tako česte slikarske tehnike, tehnike kolažiranja. On prilazi stvarnosti u svojim djelima na njemu svojstven način: iracionalno-filozofski, što svakako dovodi do toga da se kroz relativiziranje slikarskih elemenata stvara jedan novi odnos koji je jasan odraz realnosti sadašnjeg momenta.

Ništa manje interesantna bila je i izložba ručnih radova – narodnih vezova i narodnih nošnji kojih je bilo oko 40. Izlaganjem ručnih radova stvoren je mozaik Hrvatske u kojem su bile zastupljene sve hrvatske pokrajine. Posebno su narodne nošnje svojom živopisnošću njemačkoj publici dale naslutiti kako su Hrvati na ovom polju cijelim povijesnim tokom imali lijep i fino izgrađen osjećaj za estetsko. I treća izložba, izložba knjiga pružila je bogat izbor književnih djela, i to izdanja o Hrvatskoj i Hrvatima na njemačkom jeziku. Osobito su bogato bila zastupljena područja lingvistike i literature, a ništa manje važna i bogata bila su područja umjetnosti, povijesti i zemljopisa.

Za sve tri izložbe su izdani i katalozi koji su nudili iscrpnije podatke o umjetnicima i umjetničkim djelima kao i o izloženim knjigama. Kako su ove izložbe bile posjećene najbolje pokazuje podatak da je dnevno kroz izložbeni prostor prolazilo oko 4 – 5 tisuća ljudi.

Prvi dan kulturnog tjedna završio je koncertom na orguljama već poznatog hrvatskog orguljaša iz Essena, Željka Sojčića. Svojim bogatim reportarom – od klasičnih do modernih muzičkih ostvarenja – svakako da je zadovoljio nadanja njemačke publike. Koncert se izvodio u jednoj bochumskoj crkvi (Propsteikirche).

Ostalih dana Hrvatskog kulturnog tjedna, od ponedjeljka do petka, slijedio je niz različitih i zanimljivih predavanja. Tako je u ponedjeljak, 20. listopada, prof. dr. Josip Matešić, redovni profesor za slavensku filologiju i kroatistiku na univerzitetu u Mannheimu, održao predavanje na temu: **Hrvatska literatura u kontekstu europskih literatura**. Samo dan poslije toga je Ignacije Vugdelija OFM, urednik lista hrvatskih kato-

ličkih misija u Njemačkoj „Živa Zajednica“ u Frankfurtu, dao svoj iscrpan prilog na temu: **Hrvatska migracija u prošlosti i sadašnjosti.**

U srijedu navečer, 22. listopada, odvijala se interesantna diskusija za okruglim stolom (Podiumsdiskussion) na temu: **Mogućnost dijaloga između kršćana i marksista na primjeru Jugoslavije.** Voditelj ove diskusije bio je prof. dr. Richard Schaeffler, ordinarius za filozofsko – teološka granična pitanja pri univerzitetu u Bochumu. Prof. dr. Tomo Vereš, našoj javnosti dobro poznati predavač s Teološkog fakulteta u Zagrebu, svojim je kratkim prikazom o sadašnjem stvarnom stanju odnosa između Crkve i države kod nas, bio važan i značajan usmjerivač cijele diskusije, pri čemu su dr. Ch. Höcker-Weyand, asistentica u Institutu za istočno pravo na univerzitetu u Kölnu i dr. Nikola Haberl, asistent na univerzitetu u Esсену, uvelike pridonijeli da diskusija proteče i znanstveno i zanimljivo za sve prisutne.

Druga dva dana održana su također dva predavanja: u četvrtak 23. listopada je dr. Lazar Dodić, lektor za albanski jezik na univerzitetu u Bochumu, imao predavanje: **Istok i zapad u djelima M. Krleža i I. Andrića**, dok je Stjepan Drilo iz Heidelberga govorio na temu: **Hrvatska suvremena književnost**, čime su oba uvelike doprinijeli cjelovitosti i znanstvenosti Hrvatskoga kulturnog tjedna.

Kao i obično, tako je i ova kulturna manifestacija bila prigodom i za sportska, „viteška“ natjecanja. Nogometni turnir s četiri kluba hrvatskih misija: FC Domagoj, Bochum; FC Libertas, Neuss; DJK Zagreb-Croatia, Kassel i FC Zrinjski, Gelsenkirchen, protekao je u punoj dominaciji zadnje navedenog. Istoga dana, u subotu 25. listopada, gost Hrvatskoga kulturnog tjedna bila je već proslavljena folklorna grupa „Tamburica“ iz Nürnberga koju vodi p. Josip Kokorić. Svojim koloritom i raznovrsnim programom ostavili su u sjećanju nezaboravnu večer.

Zadnjeg dana, 26. listopada, prije nego se zastor Hrvatskog tjedna spustio, ugostili smo još jednu oveću grupu mladih hrvatskih glazbenika, dječji zbor iz Frankfurta, pod ravnanjem prof. Mate Leščana. Svojim pjevanjem za vrijeme Mise i nastupom u velikoj dvorani, nedaleko od Hrvatske misije, poveo nas je raspjevani zbor kroz cijelu Hrvatsku koja nam ostaje uvijek mila i draga, i onuda kud je planina, i onuda kuda je ravna.

Cijeli ovaj kulturni pothvat jedne bochumske grupe bio je zabilježen u lokalnom i širem njemačkom tisku, kao i u drugim sredstvima javnog priopćavanja. Ovdje ne bi trebalo govoriti o uspjehu ili neuspjehu. Učinjen je jedan mali, onaj prvi, korak. Na tom ne bi trebalo ostati. Kako dalje? Ovaj bochumski Hrvatski kulturni tjedan neka bude poticajem!

Josip Vukadin

OFFENBACH. U listopadu i studenom ove godine održan je u ovoj misiji seminar o braku i obitelji. Predavač i voditelj diskusija bio je p. Ignacije Vugdelija. On je u pet izlaganja obrađivao ove teme: Sakrament ženidbe – sakrament ljubavi, Nerazrješivost i stvaranje potomstva – bitna

svojstva sakramenta ženidbe, Je li moderni brak u krizi, Zašto se svećenici ne žene i Do obnove svijeta obnovom braka i obitelji. Predavanja su bila dobro posjećena. Oko 60-tak bračnih drugova našlo se na svakom predavanju. Sudionici ovoga seminara rado su diskutirali. Jedan je kazao: „Nama odraslima nije ništa tako potrebno kao rast u poosobljenoj vjeri. Meni su ova predavanja u tom puno pomogla“.

BÖBLINGEN. Jedan je slovenski radnik iz Böblingena darovao svojoj župi u domovini veliko crkveno zvono. Godinama je štedio da bi za nabavku zvona mogao skupiti potrebnih 50.000. – DM. U darovnici je marljivi Slovenac napisao: „Moja je najveća želja da ljudi žive u miru. Neka ovo zvono navješćuje mir i mojoj nemirnoj nutрини“. I još nešto: iako je štedio za kupnju zvona, on nije zaboravljao gladnih u svijetu, nego je financijski pomagao jednu kršćansku zajednicu u etiopskoj gladnoj zoni.

LUDWIGSBURG. U nedjelju 26. listopada 1980. g. preminuo je u ovom gradu Mirko Deskar, otac Anice Gospodnetić koja radi kao kućepaziteljica u Hrvatskoj katoličkoj misiji u Stuttgartu. Bilo mu je 55 godina. Pokopan je na Glavnom groblju u Stuttgart-Cannstattu. Oko 200 hrvatskih vjernika ispratilo je pokojnika na posljednje zemaljsko počivalište premda je bio radni dan. Pogrebne obrede predvodio je o. fra Metod Kelava uz asistenciju sedmorice svećenika-franjevac. On je održao i propovijed. Od pokojnika su se, uz zvukove Hrvatske himne, govorima oprostili i drugi njegovi prijatelji. Počivao u miru Božjem!

AACHEN

U misiji podijeljen sakrament sv. potvrde

12. listopada ove godine podijelio je sarajevski pomoćni biskup dr. Tomislav Jablanović sakrament sv. krizme članovima Aachenske misije. Bilo ih je ukupno 20, u dobi od 13 godina pa nadalje. Crkva je bila dobro posjećena.

Poslije sv. krizme gospodin biskup je obišao Hrvatski kat. centar u Aachenu i zadržao se duže u razgovoru s našim ljudima. Tom zgodom dobio je od misije zidni sat, simboličan poklon, popraćen riječima svećenika: „Da bi biskupima, a i svećenicima, pošlo za rukom da shvate znakove vremena i tako bolje služe Božjem narodu“.

Biskup T. Jablanović podjeljuje sakrament sv. potvrde

Iza krizme, 18. listopada, misija je proslavila 1500. godišnjicu rođenja sv. Benedikta u dvorani župe sv. Josipa. Počelo se s agapom – već po običaju, pečenje s ražnja – a nastavilo se prikazivanjem filma „Povijest Crkve u Hrvata“, recitacijama, skečevima, nastupima vlastite folklorne grupe koju je na harmonici pratio gosp. Alojzije Vukšić.

Dvorana sv. Josipa je bila puna. Raspoloženje odlično. Želja je svih da se ovakove svečanosti češće održavaju.

Njemačke lokalne novine „Aachener Volkszeitung“ donijele su ovim povodom opširniji članak o nama. Između ostalog stajalo je i ovo: „Ova večer bila je veliko veselje. Hrvati zaboravljaju brigu da su sami u tuđini. Oni njeguju zajedništvo, folklor i razgovor...“ M.K.

Mannheim. Psihološko savjetovalište za djecu, mladež i roditelje pri Karitasu u Mannheimu moći će ubuduće pružiti više usluga i inozemnim obiteljima. Dr. Ivan Grbešić, diplomirani psiholog koji govori više jezika, već je počeo radom u savjetovalištu. Uprava savjetovališta predstavila je 15. studenoga o. g. javnosti način rada ove ustanove i pokazala prostorije u kojima se besplatno pruža savjetovanje.

SCHWÄBISCH GMÜND

Proslava blagdana sv. Nikole.

Kao i prošle godine Hrvatska je katolička misija proslavila blagdan sv. Nikole Tavelića.

U subotu navečer, 15. 11. 80. g., u župskoj dvorani St. Michael prigodnom je programu prisustvovalo oko 250 vjernika. Pojedinci su samoinicijativno ponijeli instrumente: gusle i diple koje već više godina imaju uza se, bez prilike pokazati svoje umijeće drugima. Još su neki pojedinci svojim amaterstvom u izvođenju pjesama poticali i druge da se jave.

Uz prigodni recital rodoljubnih pjesama, okosnicu svega i glavno obilježje

ovoj večeri dali su mladi folklorne grupe „Branimir“ iz Ludwigsburga. Zbog atmosfere u dvorani i srdačnog prijema publike, sami su sebe nadmašili ispranjeni željom „uskoro opet“.

Velikom prigodnom ispovijedi vjernici su se 16. 11. 80. g. pripravili za sv. Misu na kojoj je fra Boris Barun, hrvatski franjevac-župnik za Nijemce u Dewan-genu, poticao okupljene da kao što redovnim sudjelovanjem u svakonedjeljnim Misama daju lijep primjer i domaćima i strancima, isto tako ponosno i neustrašivo ispovijedaju svoju narodnost, svoje ime i prezime, čuvaju svoj identitet, jezik, vjeru i kulturnu baštinu na koju s pravom možemo biti ponosni.

Marijan Bevanda

„Branimirovi“ folklorasi iz Ludwigsburga solidno su obavili svoj dio posla u Gmündu

Švicarska Nova socijalna služba

Jedan novi ured socijalne službe za Hrvate i sve druge građane iz Jugoslavije počeo je raditi u LUGANU (Švicarska) 15. rujna 1980., dok je njezino službeno otvorenje bilo 15. studenoga. Ono se sastojalo od bogoslužja i prigodne akademije s nagovorima, folkornim plesom i zakuskom.

Kako je to i poznato – o tome je pisala i Ž. z. – socijalna služba u Buchsu proslavila je ove godine svoju jubilarnu 10-godišnjicu, a njezino je sjedište na švicarsko-austrijskoj granici, dok je ova nova socijalna služba u Luganu smještena na švicarsko-talijanskoj granici i u tome leži njezina svrha i značenje.

Inicijativa za osnivanje ove nove socijalne službe došla je u svoje vrijeme od grupe katoličkih aktivistkinja u Locarnu: Vere Podpečan, Danice Vlahov i Marije Kraljić. Njihova molba bila je prihvaćena i potpomognuta od švicars-

koga Caritasa i Hrvatske katoličke misije u Zürichu.

Predstavnikom toga novoga ureda socijalne službe i socijalnom radnicom imenovana je Vera Podpečan. Adresa ureda je: Via P. Lucchini 12, 6900 LUGANO, Švicarska, tel.: 091/234792.

HAMBURG

„Crkve su odvjetnici inozemaca“

Crkvama i njihovim dobrotvornim društvima pripala je uloga da budu odvjetnici inozemaca, rekao je prelat E. Mühlbacher, referent za inozemne sugrađane u biskupiji Rottenburg-Stuttgart. Odvjetnička služba katoličke Crkve može biti vjerodostojna samo onda ako omogućuje inozemnim katolicima pristup u mjesnu Crkvu. Mühlbacher je pred pastoralnim vijećem u Hamburgu naglasio da „Crkva koja se zatvaranjem u sebe želi sačuvati, sama sebi škodi“. Raširena krilatica „Mi smo otvoreni, k nama može doći tko hoće“, nije više uvjerljiva, naglasio je predavač. Integracija je, po njegovu mišljenju, dvostruki postupak koji traži davanje i primanje. Kao odvjetnik inozemnih sugrađana dužna je Crkva, između ostalog, posebno paziti da se u nastojanjima oko integracije sačuva, koliko god je to moguće, vlastita narodna kultura. U to spada i potreba da obitelj kao „prirodni životni prostor domaćih i inozemaca“ bude što je moguće više zaštićena i da u zakone o inozemcima, kako savezne tako pokrajinske, uđu, na mjesto inozemno-policijske orijentacije, obiteljski i društveno-politički sadržaji. Mühlbacher se požalio da još ne postoji dušobrižnički koncept za crkveni rad s inozemcima. On je mišljenja da će Crkva morati razvijati i tolerirati usporo tipično-njemačko i tipično-inozemno dušobrižništvo.

Vjernici su, kao što to svjedoče i ovogodišnji hodočasnici u Jeruzalem, u Crkvi uvijek gledali Odvjetnicu, a u Križu spas

Da ne zaboravite

U zimskim dugim i teškim noćima s nostalgijom mislimo na prohujalo ljeto, na južno plavo nebo, na pjesme mora, na okrutnost valova i toliko toplog sunca. I opet je jedan dan bio za nama, večernji lahor kriječio nam je pocrvenjelu kožu. Na terasi ili balkonu hotela u tim satima posebno nam dobro dođe gin-tonic i, uz čašicu, bezvrijedni razgovori kao i trenutačna poznanstva s turistima. Moj prijatelj i ja gledali smo odmicanje brodića koji su se gubili na pučini i razgovarali. Nismo bili previše glasni. Za susjednim stolom sjedilo je nekoliko mladića. Pili su pivo. Jedan od njih upita nas: „Odakle ste momci?“ Rekosmo mu istinu, a on nadoveza kako pozna neke ljude iz naše domovine, da je s nekima skupa živio u Chicagu, a da je o našoj kulturi puno čitao i još više čuo. Jedni druge nismo ispitivali kako se koji zove. To ionako nije važno.

Drugog jutra sreo sam tog plavog momka na terasi hotela. Pozdravih ga s „hallo Chicago“ i to mu ostade ime kroz čitavo vrijeme boravka u tom mjestu. Uz cigaretu dogovorismo se da se naveče sretnemo i da o nekim stvarima malo duže razgovaramo.

Na jugu su večeri posebno lijepe i drage. Dnevna žega usahne, buka motora prestane. Ljudi postaju simpatičniji, obuku se normalno, atmosfera na ulici, parkovima i restaurantima postaje normalnija. Mi si uzeli mjesto pod čempresima. Uz zvuke disca čula se pjesma čvrčka i miris čempresovine. Odmorni i bez posebnih obaveza ljudi na odmoru postaju razgovorljivi i prijatniji. Pričali smo o svemu: o kazalištu u Zagrebu, o lijepoj jadranskoj obali, o jezerima i planinama, o socijalističkom samoupravljanju, o idejama Marxa, o ljudskim pravdama i nepravdama, o kapitalističkoj degradaciji i propadanju i o mnogočemu drugom. Chicago je na sve gledao „realno“, imao je lomova u životu i prošlost mu nije jednostavna. Negdje je studirao, počeo studirati teologiju, ali vremena su se promijenila. Pesimistično je njegovo gledanje na ljude, jer da je „čovjek čovjeku vuk“. Svatko gleda samo svoj profit, svaki nastoji što više ušičariti na račun drugoga, izrabljivanje čovjeka po čovjeku je na

dnevnom redu. Policijske kontrole, okrutni sistemi, mržnje i nepravde, ideološke borbe, sve to čovjeka pritišće uza zid i njemu manjka sloboda. Nema zraka da nahrani umorna pluća. Najednom će „Chicago“ kao iz topa: „Znate, jedini čovjek u ljudskoj povijesti pokušao je nešto učiniti i osmisлити čovjeka. Bio je to Isus iz Nazareta. On nije propovijedao ljubav, pravdu i slogu, on je to živio. I budući da je živio za čovjeka i čovjeku pokazao kako treba živjeti i ljubiti, bio je mučki ubijen. Čovjek to valjda nije mogao podnositi, mučila ga njegova savjest. Ja ne znam da li vjerujem u Boga, ali meni je jedino Isus simpatična osoba iz čitave povijesti ljudskog roda, između svih religioznih propovjednika. Bože sačuvaj, ne mrzim Isusa, ali mrzim religiju!“ Zapišam: „Zašto mrziš religiju?“ – „Toliko lijepih riječi, toliko pouka i uputa u svim, pa i vašim katoličkim crkvama, a tako malo od svega toga u praksi. Osjećam da propovjednici Evanđelja vode svoj biznis, zaboravljaju na poruku svoj Učitelja“, odgovori.

Na koncu ipak ostaje sunce, vjera i nada

Jasno, na to se može odgovoriti, nešto se mora reći, braniti osobno i opće ponašanje. Ali riječ je tu, izrečena jedne večeri uz pjesmu valova, sjaj zvijezda i čvrčanje čvrčka. I znam da on nije jedini koji tako misli i govori. Postoji raskorak između riječi i čina, između onoga što se govori i onoga što se radi, i kako se radi. Pade mi na pamet, a i na srce, naj-

kraća prisposoba Isusa Krista iz Matejeva Evanđelja / Mt 21, 28–31/, gdje se i Isus susreće s tim problemom. Otac, gazda jednog poljoprivrednog dobra u istočnjačkoj zemlji, ima dva sina. Ranim jutrom raspoređuje on posao i svakom od njih dijeli dužnosti. Stariji sin treba se brinuti, toga dana, oko posla u vinogradu, nadgledati radnike. On odgovara ocu „da“, on je jako uljudan, naziva oca „gospodine“ – možda više puta –, potvrđuje glavom. Ali, iza toga „fućka“ on na sve to, on ne izvršava zapovijed oca, on ne čini ništa. Vidjevši to otac se obraća drugom sinu. Ovaj odmah odgovara „neću“, ali se kaje i ipak polazi, čini ono što mu otac daje u zadatak.

Obadvajica griješe: prvi je, izvana, korektan prema ocu, ali ne čini volju svog oca; drugi je grubijan, zna izazvati, pogriješiti, ali se zna pokajati i ipak izvršiti povjereni mu posao. Koji je bolji i simpatičniji? Isusovim učenicima, Isusu, a vjerojatno i nama simpatičniji je ovaj drugi, naoko „neposlušni“ sin. Isusova oštra kritika onom naraštaju, a sigurno i našem današnjem, je sažeta u tom: u Kraljevstvo nebesko ne dopijevaju oni koji govore „Gospodine, Gospodine“, nego oni koji vrše Njegovu volju.

Moj sugovornik, plavi momak, imenom „Chicago“, gleda me i priupita što sam se toliko zamislio. Probudi me i ja ga upitah da li čita Bibliju. Kimnu glavom. Dobro je to.

I on koji reče „ja mrzim religiju“, na rastanku mi pokloni svoj upaljač. Kada sam ga pitao zašto to čini, odgovori: „Da ne zaboravite“. Želeći znati što time želi kazati pitam ga: „Što i zašto da ne zaboravim“. On reče: „Za vas je religija važna, za vas i za vašu zajednicu. Trebali biste misliti na ove moje riječi. Trebali biste čitavog vašeg života o ovim riječima razmišljati i dokazati da sam ja imao krivo“. Čitav život o tome razmišljati... I ako ne uspijem dokazati, onda je imao pravo simpatični momak „Chicago“.

Dolazi nam Božić. Naučili smo već davno da je to blagdan ljubavi, da je Bog iz ljubavi došao k nama i među nas ljude. On nas je učio kako treba živjeti i biti čovjek čovjeku i čovjek Bogu. Ovisi o svima nama hoćemo li dokazati da „imaju krivo oni koji kažu: mrzim religiju. Isus mi je simpatičan.“ Božićni misterij poziva nas opet, i ove godine, da ne zaboravimo!

Franjo Basić

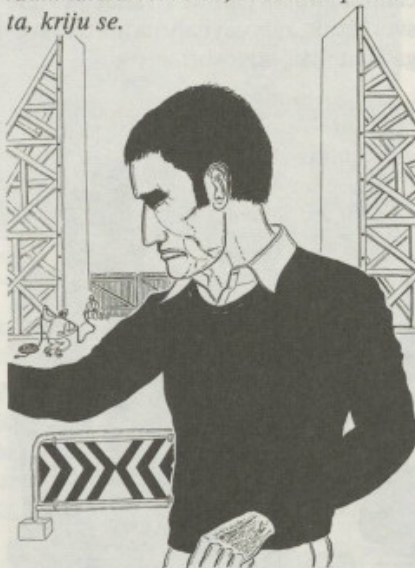
CRTICE IZ ŽIVOTA NAŠIH ISELJENIKA

Obro Suljo bostan

Uđe Suljo bojažljivo u ured, već na vratima ponizno skine kapu pa se duboko nakloni preda mnom kao pred milicajcem ili drugim vlastima ovoga svijeta. „Gospodine, da proštiš: ja sam Bosanac, al' sam pravi pravcati zidar po zanimanju. A ti si, prijatelju, sigurno negdi od Zagreba?” Kršna ljudina s kakvih pedeset godina, junački brci pod nosom, stoji onako strpljivo da se čovjeku smili. „Ma sjedni, čovječe Božji! Što stojiš? Nisu svi Hrvati iz Zagreba. Evo, ja sam iz malog Đakova. A ima nas ovdje Slavonaca, Dalmatinaca, Primoraca, Zagoraca, Hercegovaca, pa se nitko ne srami svojeg kraja. Zašto bi se Bosna ponosna morala stidjeti?” Suljo sjedne čedno na rub stolice pa će malo hrabrije: „A, iz Đakova si, Slavonac? Onda smo komšije! Ja sam iz Bosanskog Šamca. To je tamo odmah preko puta, samo nas Sava dijeli. Moj bi pokojni otac odlazio ono prije rata s konjičima u Slavoniju, pa bi tamo oko Đakova prodavao trešnje, lubenice, kruške i šljive po vašarima. Tako sam ti ja s njime, ko dečko, proučio cijelu Slavoniju i Baranju!” Suljo drži i dalje kapu u šakama, ali nikako da prijeđe na stvar. „Veseli me”, kažem mu, „da smo, eto, komšije. Al' reci mi, što trebaš?” – „Ma tribo bi ja puno toga, al' se bojim, da mi nećeš tit napraviti. Znaš, ja sam ti ono neopredijeljen, štono kažu Musliman. Nisam ti ja hrišćanin, valja reći istinu. Al' svi smo ljudi, svi virujemo u jednoga Boga, čast i slava Alahu i Isusu Kristu!” Ja ga odmah smirim: „Prijatelju, samo se ti ničega ne boj. Jesam li te ja pitao za tvoju vjeru ili naciju? Samo reci, što trebaš!” Došao Suljo da tuži firmu na radni sud. – „E, obro Suljo bostan! Radiš od zore do mraka – a onda ti onaj lopov neće platiti tvoj trud! A ne da mi ni mojijeh papira! A kud ćeš kod Švabe bez čistijeh papira ko sunce? Znaš, to ti je neka naša firmica. Nikad ti ne da obračun, nego 'nako iz džepa ti gurne u ruke ono malo foršusa, pa sad gledaj ko tele u šarena vrata!”, izreče Suljo nadušak.

Kad je riječ o „našim firmama” u Njemačkoj, uvijek mi dođe da kunem, iako mi to inače nije običaj. Da ne govorimo o originalnim poduzećima iz domovine: tehnika ili drugo poduzeće „proda” cijeli svoj kadar jednoj njemačkoj firmi pa zarađuje na grbači svojih detaširanih radnika više nego je to u smislu socijalizma! Ja ovdje mislim nešto drugo: uštedio „Dragi”, „Braco” ili „Primorac” u Nje-

mačkoj malo maraka pa mu sine ideja da otvori svoju firmu. On uzme na stanici 10 do 20 ljudi, obeća im dobru satnicu i masnu terensku pa ih „zaposli” kod kakve njemačke građevinske firme, što na crno što s papirima. Niti oni govore dosta njemački da mogu dobro razumjeti radne ugovore, niti umiju raditi po planovima i pisati račune i voditi knjigovodstvo. Bože sačuvaj, ne kažem ja da svaki od početka ima nakanu prevariti porezni ured, bolesničku blagajnu i svoje radnike (iako ima sigurno dosta i takvih!), ali prije ili kasnije – što iz neznanja što iz pokvarenosti – dođe do toga. Neko vrijeme sve ide dobro: „Dragi”, „Braco” ili „Primorac” imaju dosta posla, novci stižu točno na bankovni račun, oni plaćaju donekle točno svoje radnike. Ali onda postanu obijesni i lakomi, uzmu skupi stan, nabave „sekretaricu”, kupe za velike novce Mercedes, potroše za jednu večer po kavanama ili na karte tisuće maraka, pa više ne stignu isplatiti svojih radnika. Zatvore biro, nestanu iz prometa, kriju se.

Tako je to bilo i sa Suljinom firmicom. Išli mi na radni sud gdje je Suljo tražio od „poslovođe Tome” da mu plati 3000 maraka nadnice i 4 mjeseca godišnjeg odmora, te da mu vrati ispunjene radne papire. Na sudu Tomo isprva nije htio ništa ni znati o Sulji pa se kleo „sa svime što mi je sveto”, da on nije nikad ni imao firmu, a kamoli da on Sulji išta ima platiti. Radni sudac – lijepa mlada plavuša u dugoj crnoj haljini – sluša sve to strpljivo, gleda u nas pa valjda u sebi misli: „Tko zna, koji od njih više laže?” Na našu čvrstu izjavu da je Tomo uzeo Sulju na posao, da mu je obećao tu i tu satnicu i terenski dodatak pa ga onda prodao nekoj trećoj firmi, uzvratila lijepa plavuša

nasmijano: „Ali, vi sami čujete da gospodin Tomo sve to energično niječe! A Suljo nema ništa napismeno o tome u rukama!” Kad sam to Sulji preveo, on izvađi iz džepa komad papira pa plane: „Ma kako nemam!”, i pokaže ponosno sucu kartončić što se stavlja pod pivske čaše, na kojem mu je Tomo napisao adresu svoje „firme” i adrese kamo treba ići raditi. „Ali ovakav komadić papira nema nikakve pravne vrijednosti!”, veli sudac. Tako mi dvojica morali izići iz suda pokisli kao zagorski cucki. „E jesam, tako mi Boga, baš dobro obro bostan”, razljući se Suljo, kad smo izašli na ulicu. „Da imam kakvu nožinu, zaklo bi ga na mjestu! Odsjeko bi mu onu lažljivu jezičinu!”, promrmlja.

Da li se Tomo bio zblijla uplašio bosanskog noža ili njemačkog suda, ne znam, nu svakako par dana kasnije doleti Suljo sav sretan k meni: „Poslo mi Tomo papire! Da nije bilo tebe i našeg karitasa, obro bi ja bio bostan ko nikad u životu! Ovako mogu izvući barem štogod novaca od „lonštojera”! Hvala ti, baš si me spasio!”

Htio Suljo odmah da mi plati za trud, pa kad nisam ništa uzeo, pozove me na čašicu u Mate od „Hajduka”. Dok mi polako pijuckamo, počeo Suljo pričati onako kao ze sebe, a meni se učini da slušam stare narodne pjesme uveče na bdijenju i runjenju kukuruza po šupama bosanskih i slavonskih sela. „Vidiš, komšo”, govori Suljo, „Bog je samo jedan. Njegov mlin melje polako, al' pravda Božja uvijek jednom stigne. Otišo li ja u džamiju ili u crkvu, neće me ni hodža ni fratar na zlo uputiti, nego dobra naučiti. Istina, da pravo kažem, naši bosanski hodže malo zadremuckali uz kahvu pa ne vide ništa oko sebe, dok, evo, naši fratri prate čovjeka radnika i na pečalbu, pa makar to bilo na kraj bijeloga svijeta. Kažem ti ja, nema ti boljih popova od naših hrvatskih fratara. A, eto, i mi Bosanci smo u davini bili hrišćani, al' nas onda podijelilo – što turska sila, što naša slabost ljudska. Dao Alah, da nas današnji režimi ne podijele još više!” Ja podignem zadnju čašicu šljive: „Nemoj ovako, Suljo! Ni ja ni naši fratri od karitasa ne tražimo od tebe da se sad iz zahvalnosti pokrstiš. Samo ti ostani pošten musliman i živi po svojem zakonu, pa smo i dalje prijatelji!” – „Al' i dobri komšije – od Bosanskog Šamca pa sve do Đakova, evo, danas bez trešanja i lubenica!”, uzvratila on. „Ali zato s dobrom bosanskom šljivovicom”, zaključim i nazdravim Sulji. Ivo Hladek

Izabrali smo za Vas

Ivan Raos, hrvatski književnik

VODA

- Što ti je odjednom, da se tako ludo smiješ? - prijekorno me upita Hilda, djevojka s kojom, ovdje u Njemačkoj, već dugo dijelim mali udobni stančić.

- Kako se ne bih smijala, kako ne bih... kad ovaj tjednik iz moje domovine traži od čitatelja da mu napišu svoju najdražu uspomenu! A u mene... a u mene, na koju se god stranu osvrnula, svud žalost na tjeskobu, čemer na pečal. Eto, ti si mi, na primjer, najbolja prijateljica, a...

- ... a do jučer je - prekinu me Hilda - moj narod uništavao tvoj narod! To vazda govoriš. Međutim, zaboravljaš da je jedan luđak, bacivši u pakao cijeli svijet, i svoj narod bacio!

- Nisam to htjela reći. Taj je rat bio samo jedan od nebrojenih vihora koji su protutnjali mojim hercegovačkim kršem i pustošili ga, pustošili, ali nikad do kraja opustošili. Ne znaš ti kako je pusto, ali ni kako je tvrdo moje kamenje, i još tvrdi čovjek s njega. Ti su ljudi vjekovima posrtali, klekali i padali, ali vazda iznova ustajali, ti moji nikad nepokoreni ljudi!

- Htjela bih jednom vidjeti taj tvoj, kako kažeš, mjesečev krajolik.

- Upravo tako, mjesečev. Kamen do kamena, a između njih kakav kržljavi grmičak, kakva vlat napol sasušene trave. Dođi ovamo, Hilda - i ne čekajući da ustane, uzeh je čvrsto za ruku, odvucoh je u kupaonicu i dokraja odvrnuh slavinu.

- Što je sad?! - upita ne snalazeći se.

- Gledaj! Gledaj kako voda brizga i beskorisno otječe! To bi u mom kraju bio grijeh, najteži grijeh koji čovjek može počinuti prema Bogu, prirodi i sebi: pustiti vodu da beskorisno otječe.

- Pa što!!

Ne, Hilda ništa ne razumije. Kako bi i razumjela kad nikad nije ožednjela ni tri koraka udaljena od slavine.

- Voda, Hilda! Tamo je voda sveta. Tamo nema ni vodovoda, ni izvora, ni podzemnih bunara, već se kišnica skuplja, tako reći, u pregršti, u male u zemlju uvrćene rupe koje se i za os-

rednje suše ubrzo isprazne. Tad ljudi i stoka bespomoćno zijevaju kao ribe na suhu. Usta su im hrapava i ispucana, dok ludo žarko sunce izvlači iz njih i posljednju kapljicu soka.

- Negdje ipak mora biti rijeka - domišlja se Hilda.

Vučija, „vodovod“
našeg krša

- Da, negdje. Ali to je Negdje daleko, veoma daleko. I tomu Negdje valja doznati žednu i izgladnjelu stoku, izgladnjelu, jer je sunce sve spržilo i sažeglo, i grm, i travu. Možda je žeđ gora i od rata... Bilo mi je deset a majci pedeset godina, no jadnica je izgledala kao stara starica. U nas žene prerano orone šibane neimaštinom, trudom i neprestanom trudnoćom. Te godine udarila strašna suša. Već je protjecao peti mjesec otkad ne pade ni kap kiše i sedmi tjedan otkad sve žene iz sela gone na desetak kilometara udaljenu rijeku prežednjelu stoku i nose na leđima vučije za pitku vodu.

- Što je to vučija?

- To ti je kao nekakva bačvica ovalna dna. Žene je uprte na leđa i u njoj donose po pedesetak litara vode. I moja je majka uprta. Ja se majci za suknju prihvatila. Tjera me, ne dam se otjerati: »Bolje da idem s tobom, bit će jedna

usta manje da ih napojiš. Na rijeci ću se toliko napiti da ti za tri dana neću ožednjeti!« Ona se nekako tugaljivo osmjehnu: »Još ćeš i pri povratku tražiti kap vode... dočim upeče zvjezdan Božji.« A taj zvjezdan Božji, to naše opako sunce, netom malo od obzorja odskoči, žeže kao sam pakao. Premda sam pila i pila, i napila se, što no riječ, do grla, pri povratku još ne bijasmo ni pola puta prevalile kad oćutjeh u ustima gorčinu, onu tako poznatu gorčinu što nagoviješta vatru žeđi, koja će ubrzo osušiti i usta i grlo, i sve do utrobe. Stiskam zube, ujedam se za usne, ali vode ne tražim. Ta, pošla sam na rijeku da olakšam majci, da ta blagoslovljena voda što duže potraje. Majka, umorna i gladna, sve sporije hoda, sve teže teret nosi, sve joj češće noge podrhtavaju. O, iznurena starice moja! Što sve ne bih dala da te mogu odmijeniti! Ali gdje će ne jako dijete vučiju uprtiti! Gori nebo, zemlja gori, a proketo se usijano kamenje sve strmije uzdiže. Majčini koraci postaju sve sitniji i nesigurniji, dah sve teži, a leđa povijenija. I onda... kao da se tom teretu vode pridružio teret cijelog mukotrpnog života, moja majka posrnu, zaševalja i pade, a teška je vučija sasvim pritisnu. Ja vrisnuh, pa udarih u plač i krivjavinu: »Majko, majko, nećeš mi umrijeti, nećeš me ovakvu ostaviti...« Ona prikupi snage i pridiže se s teretom. »Ne umire se lako, kćerice. Mi ovdje počesto padamo, ali vazda iznova ustajemo. Napij se, žedna si!« Premda sam izgarala od žeđi, još sam više izgarala od ponosa - ta, ne rekoh li da sam se za tri dana napila i napojila - pa otklonih: »Nano, nisam žedna... nimalo, baš nimalo!« A majka... majka koja uvijek svaku razumije, samo se oporo nasmiješ: »Znam da nisi žedna, nimalo, baš nimalo... Nu svejedno se napij - bit će mi lakše nositi!«

U Naddušobrižničkom uredu možete

nabaviti najraznovrsnije knjige religioznoga, povijesnoga, narodnoga i književnoga sadržaja. Osim toga, ovaj put, posebno preporučujemo:

a) komplet najnovijih (3 velike stereo-ploče) Hrvatskih božićnih pjesama iz domovine. Cijena 32,- DM.

b) komplet kazeta (3 kazete) s istim Hrvatskim božićnim pjesmama. Cijena 25,- DM.

c) „Vodič 1981.“ s adresama svih hrvatskih župa i njihovih socijalnih savjetovališta izvan domovine. Cijena 2,50 DM + poštarina.

d) „Zidni kalendar“ na tvrdom papiru s aktualnim citatima (3 motiva: Bistrica, Gospa Sinjska i sv. Franjo u Kočerinu). Cijena 1,50 DM po komadu.

Zwei Botschaften des Johannes Paul II an die Kroaten

Am 30. 4. 1979 sagte der jetzige Papst zu den zirka 10.000, aus Anlaß des Branimir-Jubiläums nach Rom gekommenen kroatischen Pilgern:

... heute gedenken wir speziell jener Beziehungen Kroatiens zu dem Heiligen Stuhl, welche so deutlich in den Briefen des Papstes Johannes VIII an den Fürsten Branimir, an den kroatischen Klerus und das Volk und an den Bischof Theodosius zum Ausdruck kamen. Das war vor genau 1100 Jahren. Die damaligen Ereignisse erfreuten das Herz des Nachfolgers Petri und waren bestimmend für die ganze künftige Geschichte des kroatischen Volkes und der kroatischen Kirche, für euren Glauben, eure Kultur und eure politische Selbständigkeit.

Den Segen erleben wir auf unsere Brüder im Bischofsamt, Priester, Ordensmänner und Ordensfrauen, damit sie, ihrer Berufung treu, allen zum Aufbau verhelfen und keinen Irrweg betreten, sondern das Evangelium Christi verkünden, als frohe Heilsbotschaft, eine Botschaft der Wahrheit, Liebe und Eintracht. Den Segen erbitten wir auf euch alle hier Anwesenden, auf eure Familien, auf Jung und Alt, auf die Arbeiter und Intellektuellen und flehen euch an: Seid treu zu Gott, zum hl. Petrus, pflegt guten Familiengeist, achtet das Leben, erzieht zahlreiche Kinder und bewahrt den guten Brauch des Familiengebetes. Wir wenden uns besonders an euch, junge Gläu-

Desetak tisuća Hrvata u Mainzu pozorno je, kao i kardinali Höffner i Volk, slušalo papinu poruku Hrvatima

bige: Ihr seid Hoffnung der Kirche und des Volkes, ihr seid ein Hoffnungsanker des christlichen Wiedererwachens der Welt! Lernt Jesus kennen und lieben, den einzigen Erlöser des Menschen; seid stolz auf euren christlichen Namen!

Unseren väterlichen Segen erbitten wir auch für die zahlreichen Arbeiter, die aus anderen Ländern hierher gekommen sind. Wir wissen, daß eine große Zahl der Kroaten außerhalb ihres Vaterlandes, in der ganzen Welt lebt und arbeitet. Uns sind eure Arbeitersorgen und -Schwierigkeiten bekannt; wir bitten euch, vergeßt nie euren Glauben, liebt eure Familien, eure Kirche und euer Vaterland! Meine lieben Kroaten, ich danke euch für diese Begegnung und für diesen Ausdruck einer Treue-Erneuerung. Wie damals der Papst Johannes VIII, so freue ich mich heute auch über euren Glauben, eure Liebe, eure Treue zu Jesus Christus und zu seiner Kirche.

Der Papst liebt euch, der Papst umarmt und ermutigt euch, der Papst segnet euch! Amen

Am 17.11.1980 sprach der hl. Vater beim Empfang der ausländischen Mitbürger in Mainz zu den Kroaten:

Meine lieben Kroaten!

Gerne grüße ich auch euch, die ihr in einer so großen Zahl hier in Deutschland lebt und arbeitet. Und, während ihr hier das Brot verdient, sollen eure Gedanken bei euren Eltern, euren Familien, euren Kindern sein, die in Kroatien geblieben sind und die so sehr an euch denken und für euch beten. Bleibt ihnen immer treu! Setzt fort, mit eurem Kirchenbesuch und Erfüllen der sonntäglichen Pflichten ein Vorbild für andere Katholiken in diesem Lande zu sein. Dem Psalmist nachsprechend, der betete: Möge meine Rechte austrocknen, Jerusalem, sollte ich dich vergessen" (Ps. 137,5), sagt auch ihr: „Möge meine Rechte austrocknen, Gott, sollte ich die heilige Kirche, meine Familie und mein kroatisches Volk vergessen!"

Mein Segen begleite jeden von euch und alle eure Familien.

Naša mladež ponosno očekuje dolazak Ivana Pavla II

**ŽIVA
ZAJEDNICA**

Herausgeber:
**Kroatisches
Oberseelsorgeamt
in Deutschland**

Schreyerstraße 1 · 6000 Frankfurt a. M. 70
Telefon: (0611) 638213

Verantwortlich: Pater Bernardo Dukić

Redakteure: Pater Ignacije Vugdelija
Pater Bernardo Dukić

Redaktionsrat: Dragan Čuturić, Anto Jelić,
Marijan Kopic, p. Josip Mrkonjić, p. Stjepan
Pavić, Branko Simović

Jahresbezugspreis: DM 10,-

Bankverbindung: Konto Nr. 129 072 bei der
Stadtsparkasse Frankfurt (Biz. 500 501 02)

Satz: Fotosatz Service Bauriedl
6082 Mörfelden-Walldorf

Druck: Scholl+Klug Druckerei GmbH
6082 Mörfelden-Walldorf